Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 19 (1565) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 11 МАЯ 1986 г. ЦАНА 10 зл.

НА ДАЛЁКІХ І БЛІЗКІХ ФРАНТАХ

(УСПАМІНЫ ІОСІФА СЕМЕНЮКА)

Я нарадзіўся, калі мае бацькі былі ў „бежанстве“, а было гэта ў 1919 годзе ў Петрапаўлаўску. У свае родныя Козлікі, што каля Заблудава, вярнуліся мы ў 1922 годзе. Як хлопцу мне, вядома, хацелася быць салдатам.

У 1940 годзе мяне прызвалі ў рабоча-сялянскую Чырвоную Армію, у 491 полк, і прызначылі для абслугоўвання гаўбіц. Наша часць стацыянавала аж у Карэліі, ля магістралі Ленінград-Мурманск, у дзевятнаццаці кіламетрах ад станцыі Качкала. Мы ўжо ведалі, што вайне не мінаваць, і інтэнсіўна абучаліся. У сярэдзіне чэрвеня наш першы дывізіён перадыслацыраваўся бліжэй да фінскага кардону. На працягу тыдня мы праехалі 240 км уздоўж таго кардону, рыхтаваліся правесці некалькі вялікіх абучэнняў. Але 22 чэрвеня 1941 года пачалася тая страшная вайна. На нас наступілі фінскія і злучаныя з імі нямецкія войскі. Давялося адступаць. Тады загінуў мой сябар Грышка Анацік з вёскі Аўгустова. З акружэння — бо апынуліся мы ў акружэнні — выйшлі праз дзесяць дзён; усіх салдат выратавалася якіх паўтары тысячы чалавек. Камандаваў намі, памятаю, падпалкоўнік Кісялёў. Пасля некалькіх дзён адпачынку нас накіравалі на фронт. Мяне там параніла і моцна кантузіла, два месяцы праляжаў я ў бальніцы ў Архангельску. У канцы лістапада таго ж года я зноў быў ужо на фронце, у тым самым палку. У снежні Савецкая Армія адбіла немцаў ад Масквы, і гэта вельмі ўзмоцніла дух у нас.

У 1943 годзе загінулі на вайне мае сябры Васіль Нікіцюк з Кназазоў, Міхал Грыгарук з Трасцянкі, Іван Ануфрыюк з Райска, Уладзімір Галіцкі з Чарноўсі і шмат хто яшчэ не вярнуўся.

Мяне тады пераявілі ў Асобны сапёрскі батальён. Прымаў я ўдзел у вызваленні ад фінаў Петразаводска — сталіцы Карэла-Фінскай Савецкай Рэспублікі. Ён, гэты горад, — ля вялізнага возера Анега. Фіны і немцы, адступаючы назад, усё знішчажалі за сабою, палілі. У тым раёне цяжка было ваяваць, таму што там мноства рэчак і азёраў — натуральных перашкод.

Ветэран далёкіх франтоў — Іосіф Семянюк.

Памятаю, трэба было нам хутка паставіць мост на рацэ Свір. Гэта была справа, якой не апісаць і не расказаць!..

Калі ў верасні 1944 г. капітулявала Фінляндыя, нямецкія войскі, што знаходзіліся ў ёй і на поўначы савецкай тэрыторыі, не хацелі здавацца. Нас перакінулі на Кольскі паўвостраў. Адтуль мы вызвалялі нарвежскі горад Керкінес, дваццаць трэцяга кастрычніка.

(Працяг на стар. 7)

Сябры не толькі па зброі. Фота з архіва.

З рэпарцёрскіх запісак

НАПРАДВЕСНІ Ў КОЗЛІКАХ

Дагэтуль я ведаў вёску **Козлікі**, што ў Заблудаўскай гміне схавалася за крутым паваротам шашы з Беластока ў Бельск, як месца нараджэння маршала і Героя Савецкага Саюза — **Васіля Данілавіча Сакалоўскага.**

Аказваецца, што ёсць таксама **Козлікі і ў Нараўскай гміне!** Яны ля самай ракі **Нарвы**, у вельмі маляўнічым кутку нашай беларускамоўнай Беласточчыны.

Вось і Козлікі. Нядзельная, прадвясенняя, яшчэ сакавіцкая раніца. Нясмелае сонца толькі прабавала змагацца з марозам і снежнымі заносамі. Вясковыя сялібы стаялі ў святочнай цішыні. І прыемна было бачыць, што яны дбайна ўпарадкаваны, панадворкі загароджаны платамі, вельмі часта — жалезнымі, узорыста памаляванымі, дамы, хаця найчасцей усё яшчэ драўляныя, пераважна з ганкамі, шырокімі вокнамі, прыгожа ашаляваныя і памаляваныя, з узорыстымі шчытамі і надаконнікамі... Адным словам, чуецца тут жыццё і клопат за парадак у гэтых беларускіх хатах.

Козлікі — гэта ўсяго 26 дамоў, у якіх селіцца 20 яшчэ дзейсных гаспадароў і 6 пенсіянераў. Калі меркаваць па вонкавым выглядзе гэтых дамоў і гаспадарчых будынкаў, дык сяляне жывуць тут даволі заможна і з думкай аб будучыні.

Загадчык вясковага пункта прыёму малака кажа мне, што гаспадары з Козлікаў пастаўляюць кожны дзень: зімою — каля **паўтысячы** літраў малака, а летам у два разы больш, значыць, каля **тысячы** літраў. Гэта многа, нават вельмі многа, бо на кожны дом выпадае тут у сярэднім каля 20 літраў прададзенага кожны дзень малака зімою і каля 40 літраў — летам.

І ёсць асновы дзеля гэтага. Вось за вясковымі агародамі прадвясенняй паводкай шуміць і бурліць рака **Нарва**. Прыбярэжныя вербы сумна прыглядаюцца ў шырокім люстры вады. Наднарвянская даліна багата добра загаспадаранымі сенажацямі. Ёсць дзе пасвіць і чым карміць малочных кароў ды мясны ялоўнік.

Ёсць у Козліках і свая „злеўня“. Яе тутэйшыя гаспадары, зразумела, будавалі грамадскім пачынам. Таксама, як гэтую брукаваную вулічную дарогу. На жаль, брук чамусьці абрываецца ў канцы вёскі. Старэнькі 80-гадовы, хаця яшчэ цалкам

(Працяг на стар. 3)

БЕЛАРУСКАЕ СВЯТА У МАЛІННІКАХ

Юбілей БГКТ і „Нівы" — гэта час задумы і рэфлексій над тым, што прайшло. гэта час падсумавання нашай працы і вызначэння далейшых напрамкаў дзейнасці. З такой мэтай 13 красавіка арганізавалася праўленнем аддзела БГКТ у Орлі ўрачыстасць, прысвечаная 30-годдзю БГКТ і „Нівы". Месца ўрачыстага пленума — пачатковая школа ў Малінніках.

Залу запоўнілі: моладзь, дарослыя настаўнікі. А 13-ай гадзіне ўрачысты пленум адкрыў член Прэзідыума ГП БГКТ Анатоль Мартыновіч. Ён прывітаў запрошаных гасцей: сакратара ГП БГКТ Віталія Лубу. І сакратара ГК ПАРП у Орлі Яна Кубаеўскага, культурна-асветных інспектараў пры ГП БГКТ Анну Бжазоўскую і Яна Морданя, паэтаў-„белавежцаў" Васіля Петручука і Сакрата Яновіча. Затым заслужаныя дзеячы беларускай асветы і культуры на Арляншчыне: Вольга Стэльмасяк, Ніна Шуй, Анна Шыманская, Яўгенія Тхарэўская, Марыя Рошчанка, Валянціна Сушч і Аляксандр Мартыновіч атрымалі Ганаровыя граматы БГКТ.

А тады распачаўся раённы агляд „Беларуская песня'86" для школьнікаў Хаця не прыбылі ўдзельнікі з гмін Вышкі і Боцькі. на недахоп эмоцый гледачы не маглі скардзіцца. Моладзь школ з Маліннік, Пашкоўшчыны, Орлі і Крывой паказала сябе з як найлепшага боку. Стварылі яны атмасферу сямейнага свята. На сцэне выступіла 5 салістаў, 4 дуэты, 2 трыо і 2 калектывы. У час, калі працавала журы, гасцінныя малінніцкія настаўнікі пачаставалі ўдзельнікаў конкурсу чайком і пірожным уласнага выпеку.

У зале асталіся дарослыя (хаця не бракавала і моладзі), каб быць удзельнікам другой часткі пленума. Гэтую частку адкрыў і вёў старшыня Арлянскага аддзела БГКТ. У двух дакладах прадставіў ён дасягненні таварыства на працягу 30-гадовай дзейнасці і актуальныя напрамкі дзейнасці. У другім праграмным дакладзе асаблівую ўвагу звярнуў на працу і заданні вясковых гурткоў на Арляншчыне, дзе зроблена і робіцца многа ў галіне культурна-асветнай дзейнасці. Каб не існаваў арлянскі хор, каб не настаўніцкае сэрца, адданае моладзі ў працы на беларускай ніве, ці можна было б гаварыць пра масавы ўдзел жыхароў вёсак Маліннік, Крывяціч, Пашкоўшчыны, Орлі і іншых у рознага тыпу мерапрыемствах, якія арганізуюцца?! Яны распаўсюджваюць сярод вясковага насельніцтва беларускую песню, роднае слова. Дзякуючы ім амаль ва ўсіх вёсках існуюць гурткі БГКТ. Масавы ўдзел людзей у нашых мерапрыемствах гаворыць аб неабходнасці арганізоўваць як мага больш імпрэз, яшчэ больш сэрца ўкладаць у іх. Найбліжэйшыя заданні: у месяцы маі арганізаваць урачыстыя сходы ў вясковых гуртках, у школах — сустрэчы з актывістамі БГКТ і журналістамі „Нівы", на ўроках беларускай мовы рэалізаваць тэмы, прысвечаныя юбілею БГКТ і „Нівы". Далейшая дзейнасць будзе весціся паводле апрацаванага Прэзідыумам аддзела плана, які прадбачвае, між іншым, ажывіць дзейнасць гурткоў у Пашкоўшчыне, Вульцы Выганоўскай і Грыгораўцах.

Пасля дакладаў адбылася дыскусія, у якой першым узяў голас Сакрат

(Працяг на стар. 8)

Весткі з Беларусі

СКЛЕІЛІ І ПАЕХАЛІ

Праблемы складанага рамонту трактарных і аўтамабільных рухавікоў нават ва ўмовах перасоўнай майстэрні, якая абслугоўвае механізатараў у час гарачай пары, вырашае распрацоўка вучоных Гомельскага дзяржаўнага універсітэта і ўсесаюзнага навукова-вытворчага аб'яднання „Рамдэталь". Старыя дэталі матораў і іншых механізмаў яны прапанавалі аднаўляць з дапамогай спецыяльнага палімернага саставу.

Такі клей, што вытрымлівае высокія тэмпературы і нагрузкі, з поспехам замяняе розныя віды зваркі і наплаўкі, а ў многіх выпадках аказваецца адзіным сродкам, які дазваляе захаваць тэхніку ў рабочым стане. Часу ж на гэта патрабуецца намнога менш, чым раней.

Вопыт выкарыстання навінкі паказаў, што адрамантаваныя з дапамогай палімернага саставу рухавікі працуюць не менш надзейна, чым пасля аднаўлення традыцыйнымі метадамі. Эканомія пры гэтым атрымліваецца значная.

НА КАНВЕЕРЫ — КАТЭДЖЫ

Індустрыя Дзяржаграпрома Беларусі папоўнілася новым прадпрыемствам: у Бабруйску ўступіў у строй дзеючых буйны сельскі домабудаўнічы камбінат. Ён будзе ўзводзіць жыллё ў вёсках усёй паўднёвай зоны Магілёўскай вобласці. З канвеера новага прадпрыемства сышлі першыя канструкцыі дамоў сядзібнага тыпу. Такія катэджы з усімі камунальнымі зручнасцямі, разлічаныя на дзве сям'і, спраектаваны ў двух варыянтах. У адным доме знаходзяцца двух- і трохпакаёвыя кватэры, у другім — трох- і чатырохпакаёвыя.

Магутнасці новага камбіната — 65 тысяч квадратных метраў жылля ў год. З выхадам яго на праектны ўзровень сельская індустрыя вобласці падвоіць аб'ёмы будаўніцтва жылля.

У ажыццяўленні праграмы пераўтварэння вёсак у Магілёўскай вобласці разам з будаўнікамі ўдзельнічаюць калектывы прамысловых прадпрыемстваў, транспартных і іншых арганізацый. Зборныя аднакватэрныя і шматкватэрныя дамы для калгасаў і саўгасаў выпускаюць Магілёўскі і Бабруйскі гарадскія домабудаўнічыя камбінаты. Для працаўнікоў аграпрома Магілёўшчыны прадугледжана ўзвесці сёлета 4 800 кватэр.

ДРАЎЛЯНАЕ ДНО ЗАЛІВА

На адным з участкаў ракі Бярэзіны непадалёку ад Бабруйска вада заўсёды дзіўнай чысціні і празрыстасці. Як у Байкале!

Чым гэта тлумачыцца?

Звыш паўтара стагоддзя назад тут былі ссечаны і затоплены магутныя дубы. Бярвеннямі выслалі дно вялікага заліва. Праз гады дзякуючы складаным біяхімічным працэсам (вось адкуль дзівосная чысціня вады) дрэва павінна было стаць асабліва каштоўным будаўнічым матэрыялам, выдатнай сыравінай для вытворчасці мэблі.

Цяпер аб'яднанне „Бабруйскдрэў" „адчыняе" незвычайны, самы, можна сказаць, унікальны падводны склад толькі ў выключных выпадках. Калі рэстаўрыруецца які-небудзь помнік старажытнасці.

Не так даўно, для прыкладу, рамантаваўся адзін з будынкаў Маскоўскага Крамля. Пры рамонце выкарыстоўваліся ствалы магутных дубоў, што ў канцы XVIII стагоддзя раслі на берагах Бярэзіны.

ДЛЯ ГАДЗІННІКАЎ „ПРАМЕНЬ"

Электронны „маятнік", які атрымалі хранаметры маркі „Прамень", зробіць іх выключна дакладнымі. Масавы выпуск інтэгральных мікрасхем, якія будуць задаваць выверaны рытм гадзіннікавым механізмам, пачаты ў новым буйным цэху Мінскага гадзіннікавага завода. Выкарыстанне такіх вузлоў разам з мініяцюрнымі рухавікамі дазволіць зменшыць памеры гадзіннікаў, захаваўшы пры гэтым звычайны цыферблат. Праектная магутнасць вытворчасці — пяць мільёнаў электронных блокаў у год — дастатковая для таго, каб камплектаваць імі не толькі мінскія хранаметры, але і вырабы іншых заводаў СССР.

СПОРТ

■ Мінчанка Марына Лобач стала пераможцай усесаюзнага турніра „Алімпійскія надзеі", які праходзіў у Кіеве. Яна набрала 39,15 бала. Лобач была мацнейшай і ў асобных практыкаваннях — са скакалкай і мячом.

■ Зборная каманда БССР на чэмпіянаце краіны, які праходзіў там жа, у групавых практыкаваннях заваявала сярэбраныя ўзнагароды.

■ Баксёр з Гомеля Андрэй Акулаў (вагавая катэгорыя да 71 кг) стаў пераможцам міжнароднага спаборніцтва за „Каралеўскі кубак". Спаборніцтвы праходзілі ў Бангкоку.

На Захадзе без перамен?

ВОСЬ ТАКАЯ „СУПЕРЗОРКА"...

Амерыка прывыкла да „зорак". Кожны дзень на экранах тэлевізараў і першых старонках часопісаў і газет з'яўляюцца новыя ідалы і куміры. Аднак новая „суперзорка", якая набыла ў апошнія два гады незвычайную папулярнасць, Лі Йакока вылучаецца з прывычнага рада славутасцей.

Шырока вядомым Лі Йакока стаў у канцы 70-х гадоў, калі ён пакінуў канцэрн „Форд" і прыйшоў на пасаду прэзідэнта аўтамабільнай кампаніі „Крайслер", дзе праз год стаў старшынёй савета дырэктараў. Кампанія „Крайслер" знаходзілася на грані банкруцтва, ад якога яе выратавалі дзяржава, выдзеліўшы 1,5 мільярда долараў, і Лі Йакока, які змог прымусіць рабочых згадзіцца на значнае зніжэнне заработнай платы, пагражаючы закрыццём заводаў і беспрацоўем.

Прыклад Йакокі перанялі ў ЗША іншыя прадпрыемствы. Палохаючы закрыццём сваіх прадпрыемстваў, яны вымушалі рабочых пры заключэнні калектыўных дагавораў згаджацца на скарачэнне заработнай платы.

Вось чаму Лі Йакока стаў кумірам багатых, адным з прапаведнікаў „класавага міру" паміж прадпрыемцамі і рабочымі. Няспынную барацьбу вядзе Йакока і супраць сваіх асноўных канкурэнтаў на аўтамабільным рынку — японцаў.

Выступаючы з прамовай на адным з прыёмаў, ён заявіў, звяртаючыся за вочы да прэм'ер-міністра Японіі: „Паслухайце, містэр Накасонэ, 37-мільярдны дэфіцыт у гандлі — гэта мнагавата нават для сяброў. Я ўстанаўліваю мэту для вашай каманды на наступны год: скараціць гэты дэфіцыт на 10 мільярдаў. Паведаміце, як ідуць вашы справы... Ваша чарга. У вас ёсць 30 дзён. Саёнара — да пабачэння — (японск.).

Йакока дае такія рэцэпты вырашэння эканамічных праблем Амерыкі, якія зусім не вызначаюцца навізной, але падабаюцца дзелавым колам гэтай краіны. Што датычыць знешнеэканамічных праблем, то ён заклікае да ўзмацнення гандлёвага пратэкцыянізму, увядзення высокіх таможных пошлін і квот на імпартную прадукцыю. Такая палітыка, на думку спецыялістаў, можа нанесці толькі шкоду амерыканскай эканоміцы.

У галіне ўнутранай эканамічнай палітыкі рэцэпты Йакокі таксама вельмі простыя: павялічыць падаткі, зменшыць дзяржаўныя расходы, у першую чаргу на сацыяльныя патрэбы, і дабіцца станоўчага сальда дзяржаўнага бюджэту за кошт працоўных.

Многім падабаецца палітычная „гібкасць" Йакокі. Згодна з яго ўласным прызнаннем, у гады сваёй маладосці, калі ён быў бедны, ён быў дэмакратам. Пасталеўшы і стаўшы багатым, ён перайшоў у лагер рэспубліканцаў. Нарэшце, пачаўшы працаваць у кампаніі „Крайслер", зноў пачаў лічыць сябе дэмакратам. Як піша сам Йакока, „калі гавораць грошы, ідэалогія маўчыць".

На справе ж гэты „дэмакрат" выказвае вельмі рэакцыйныя погляды, належыць хутчэй да кансерватараў і мілітарыстаў, якія знаходзяцца сёння на чале ўлады. Ён ура-патрыёт, выступае за далейшае нарошчванне гонкі ўзбраенняў, за „моцную" Амерыку, якая кіравала б светам. А.М.

З канцэртамі ў БССР

Журналісты аб нас не напісалі, дык, хаця са спазненнем, хачу я расказаць аб пабыўцы нашага калектыву на Беларусі. Да нас у мінулым годзе на святкаванне XX гадавіны „Васілёчкаў" прыязджаў мастацкі калектыў са Смаргоні, а мы паехалі на іх 30-годдзе.

* * *

20 снежня 1985 года быў вялікім днём для аматарскага калектыву „Васілёчкі" з Бельска Падляшскага. Наш калектыў выязджаў супольна з „Падляшскімі зязюлямі" з канцэртамі ў БССР, па запрашэнню Упраўлення культуры Гродзенскага абласнога савета народных дэпутатаў.

На вакзале ў Беластоку чакала нас мілая сустрэча. Прыйшлі з кветкамі праводзіць нас прадстаўнікі Галоўнага праўлення БГКТ.

Цягнік рушыў у 11[15]. Усе мы думалі аб тым, што нас чакае, як нас сустрэнуць, як прымуць наш рэпертуар, якое ўражанне аставім мы па сабе. Але гэтую трывогу перарвала песня. З песняй хутка ўехалі мы на тэрыторыю Беларусі, а пасля ў горад Гродна. Выходзім з вагонаў і на пероне — першая сустрэча з прадстаўнікамі культуры Гродзеншчыны. Кветкамі і сардэчнымі словамі вітае нас Марк Коп — дырэктар абласнога навукова-метадычнага цэнтра народнай творчасці. Ён суправаджаў нас праз увесь час нашай пабыўкі на братняй зямлі.

Там ужо чакалі нас аўтобусы, якімі даехалі мы ў прыгожую гасцініцу „Гродна". На вячэры была прадстаўлена праграма заўтрашняга дня. Багатая! Чакалі нас два канцэрты: адзін — у Гродна, другі — у Бераставіцы.

На другі дзень, пасля снедання, нашы апекуны арганізавалі нам экскурсію па горадзе. Цудоўнае Гродна, што ляжыць над Нёманам, захапіла нас сваёй прыгажосцю і гісторыяй. Аднак пазнаёміцца бліжэй з горадам у нас не хапала часу.

А 13[00] гадзіне паехалі мы на канцэрт у культурна-асветнае вучылішча. Выходзім з аўтобусаў, а нас музыкай і караваем сустракаюць прадстаўнікі калектыву „Нёман". Як гэта ўсё прыгожа выглядала! Кранала за сэрца. А пасля канцэрт. Адкрываецца заслона. Зала запоўнена людзьмі, апладысментамі. Мы перамагаем у сабе хваляванне і пачынаем спяваць нашы народныя песні. Недзе ў палавіне канцэрта чуваць галасы з залы: „біс!"; яны прымушаюць нас паўтараць песні. А мы, усхваляваныя да глыбіні душы, намагаемся спяваць яшчэ прыгажэй. Канцэрт канчаем песняй дружбы. Усе прысутныя ўстаюць і апладысментамі дзякуюць нам за канцэрт. Немагчыма выказаць, як мы сябе адчувалі ў тыя хвіліны.

* * *

Наступны канцэрт у Бераставіцы. Гэта невялікі рабочы пасёлак. Насельніцтва 4 тысячы. З Гродна ехалі мы паўтары гадзіны. Тут нас таксама прывіталі старым беларускім звычаем — хлебам, соллю і прыгожай музыкай. На гэтым канцэрце мы ўжо хваляваліся менш. Але і тут намагаліся ўсе, каб паказаць нашае майстэрства як найпрыгажэй. Прысутныя „біcуюць", а мы шчаслівыя, што нашы песні і танцы падабаюцца. Калі закончыўся канцэрт, усе ўсталі з месцаў і выражалі нам прызнанне сваімі воплескамі, падносілі нам кветкі.

* * *

Галоўнай мэтай нашай паездкі ў БССР была сустрэча з ансамблем імя Агінскага ў Смаргоні. Ад Гродна да Смаргоні 300 км. Раніцай 22 снежня чакаем аўтобусаў. Крышку яны спазняюцца, бо дарога слізкая. Але якраз у гэты час знаёмімся з выдатным народным кампазітарам БССР Аляксеем Шыдлоўскім, які паходзіць са смаргонскай зямлі. Напісаў ён многа твораў для ансамбля імя Агінскага. Песні яго папулярныя таксама і на Беласточчыне. На граніцы Смаргонскага раёна вітае нас партыйная дэлегацыя гэтага горада. Пасля 5 гадзін яз-

(Працяг на стар. 4)

Салістка і канферансье калектыву „Васілёчкі" Валянціна Мароз з суправаджаючай групай (другое месца ў катэгорыі неапрацаванага фальклору сярод салістаў у конкурсе „Беларуская песня-86").

Фота С. Грыняціцкага.

(Працяг са стар. 1)

НАПРАДВЕСНІ Ў КОЗЛІКАХ

бадзёры, дзядзька Іван Мартынюк кажа, што гэты пачын рабілі яны яшчэ ў 1962 годзе. А не дакончылі таму, што пайшла барацьба за плот, які трэба было перасунуць на метр ці больш, а гаспадар не згаджаўся. Астаткова будаўнікі забралі матэрыял з Козлікаў у Навіны, і вёска асталася недабрукаваная, ды ў найгоршым месцы, дзе дарога спускаецца да ракі Нарвы і крута паварочвае направа. Разагнаўшыся, можна апынуцца проста ў рэчцы.

— Каб яшчэ маглі мы купіць машыны для ўборкі сена і нарыхтоўкі кармоў! — цяжка ўздыхаючы, кажа мне адзін з тутэйшых гаспадароў, прозвішча якога мне не запамяталася. — А то ў мінулым годзе начальнік прыдзяліў на цэлыя Козлікі толькі адну „ратацыйку". Купіў яе Ян Аўсенюк.

Начальнік — Міхаіл Врублеўскі, які спадарожнічаў мне, бароніцца, што ён ніякіх машын нікому не прыдзяляе, а толькі выконвае рашэнні грамадскай камісіі. Аднак, так ужо завялося ў нашым народзе, што ўсе справы, якія рашаюцца на ўзроўні гмінный улады, хоч не хоч, людзі спалучаюць з асобай і пасадай начальніка.

*

Сход назначаны быў у хаце солтыса. Уласнай святліцы Козлікі яшчэ не маюць.

— Замала нас тут, каб брацца за такую пабудову, — паясняе солтыс Рыгор Петручук. Гэта добры і заможны гаспадар.

— У мяне 16 гектараў зямлі — многа лесу і сенажаці, — інфармуе солтыс. — Гадую малочных кароў, мясны ялоўнік і парадзістых цялят. Не забываю таксама аб збожжы, бульбе, бураках. Калі адно падвядзе, дык другое выручыць. Маю ўсе свае машыны...

Слухаю яго, гляджу на мураваныя гаспадарчыя будынкі, на draўляны прасторны жылы дом з чатырохсхалёвых смалістых дылёў, на хатняе абсталяванне, за дзвярыма чую працуючы тэлевізар, а ў галаве пытанне: адкуль, з чаго ўсё гэта?

— Ці выпадкова няма ў вас добрага дзядзькі ў Амерыцы? — жартую. — То ж цяпер гэта так модна.

Смяецца і Рыгор Петручук ды паказвае мне свае спрацаваныя рукі.

— Нават пазыкі браў я ад дзяржавы вельмі мала, — кажа ён. — Усё ўласнымі рукамі. Разам з жонкай...

Разам яны пражылі ўжо 18 гадоў, а можа лепш сказаць, што толькі 18 гадоў.

— Я сюды прыйшла з Клейнік, — кажа солтысава жонка Марыя. — Разам мы працавалі, будаваліся і дзяцей гадавалі.

Чацвёра іх у Рыгора і Марыі Петручукоў. Найстарэйшая Аня цяпер у шостым класе.

*

Гутарку аб іх жыцці-быцці перапынілі нам першыя козлікія гаспадары, якія з'явіліся на гэты вясковы сход. Неўзабаве прасторная кухня солтысавай хаты запоўнілася народам. На-

(Працяг на стар. 4)

ГРАФ БАНДЫНЭЛІ

Толькі што закончыў я чытаць кніжыцу Рыгора Родчанкі „Альгерд Абуховіч-Бандынэлі". Выйшла яна каля двух гадоў таму назад у выдавецтве „Мастацкая літаратура", аб чым згадваю дзеля таго, каб лішні раз усвядоміць, наколькі мы адарваныя ад бягучых беларускіх культурных навінак. Выданне гэтае, на выгляд прасценькае, мае ў сабе сенсацыйны змест! Дарэчы будзе адзначыць пры гэтым, што ў апошнія гады нямала з'явілася прац, якія адкрываюць нам веліч нашай нацыянальнай культуры. Адным з веліканаў Белай Русі, які паўстае перад намі ва ўсёй сваёй паднябеснай вышыні, лічыцца ад нядаўняга Альгерд-Якуб Абуховіч граф Бандынэлі (1840-1898 г.г.). Нашчадак вядомых слуцкіх арыстакратаў, карэнні роду якіх сягаюць таксама ў італьянскія вярхі. Належаў ён да ліку тых нешматлікіх людзей з эліты свайго веку, якія, адкрываючы ў сабе беларускае, сталі паўнацэннымі беларусамі, нятледзячы на анафему з боку блізкіх і родных, сяброў і асяроддзя (пакінуў ён родны дом, злосна празваны там вар'ятам!).

Савецкія літаратуразнаўцы лічаць яго выдатным беларускім пісьменнікам дзевятнаццатага стагоддзя. І сапраўды, апрача таленту, роўнага Багушэвічу, Альгерд-Якуб Абуховіч граф Бандынэлі быў грунтоўна адукаваным і выхаваным чалавекам таго часу. Будучы яшчэ юнаком, са славутае слуцкай гімназіі выехаў ён на далейшыя навукі ў Швейцарыю ды Францыю. Ужо тады пачаў пісаць свае беларускія творы. Ведаў заходнееўрапейскія літаратуры, свабодна гаварыў па-французску, па-англійску, па-італьянску і па-нямецку. З гэтых моваў перакладаў на сваю, беларускую, найвялікшых паэтаў Еўропы, як Гётэ ці Дантэ. Ведаў таксама і рускую літаратуру, перакладаў Пушкіна.

Вярнуўшыся ў Беларусь, у свой Слуцак — як называўся тады Слуцк, — праўдападобна пайшоў у паўстанне 1863 года, якое ў тым баку мела вельмі беларускі каларыт (з гэтым паўстаннем звязаны пачатак працэсу фармавання сучаснай беларускай нацыянальнасці). Праўдападобна, паспытаў ён і ссылкі ў Сібір, але, відаць, кароткай; магчыма, сатрапы неяк злітаваліся над яго маладым узростам... Пытальнікаў над жыццёвым шляхам і творчасцю беларускага графа Бандынэлі ёсць цэлая процьма. Больш нам невядома, чым вядома. І гэта, можна сказаць, датычыць не аднаго яго, а ўсяе тагачаснай нашай літаратуры, якая жыла ў безупынным падполлі (дзейнічаў імператарскі ўказ аб забароне беларускай мовы, падпісаны Мікалаем I у 1840 годзе, нават у тым жа месяцы, калі нарадзіўся Альгерд -Якуб).

Рыгор Родчанка, быццам той славуты дэтэктыў Холмс, спрабуе рэканструяваць жыццё і творчыя здабыткі графа Бандынэлі. Ад гэтага жыцця і ад гэтых здабыткаў уцалелі да нашых часоў літаральна крышын-

(Працяг на стар. 5)

(Працяг са стар. 3)

НАПРАДВЕСНІ Ў КОЗЛІКАХ

чальнік праверыў прысутнасць членаў салэцкай рады. Гэта: **Міхаіл Петручук, Іван Семянюк,** і солтыс — **Рыгор Петручук.** Без іх удзелу, значыць, без прысутнасці вясковай самаўправы, не могуць цяпер вырашацца аніякія справы.

Начальнік Міхаіл Врублеўскі шмат гаварыў аб праблемах Нараўскай гміны і заахвочваў сялян да грамадскага пачыну, асабліва, каб закончыць пабудову гэтай вуліцы і памагчы пры пабудове дарогі з Козлікаў у Гародчына. Тады вясковы фонд які ў Козліках склаў у гэтым годзе суму ў амаль **250 тысяч** злотых, можна будзе прызначыць на нейкую іншую мэту.

— Мы ад пачыну не адмаўляемся, — гаворыць адзін са старэйшых казлічан. — Толькі каб не было так, што мы напрацуемся, пабудуем гэтую дарогу, а тут пусцяць трактары і аўтамабілі са жвірам з гародчынскай жвіроўні і ў адзін сезон раз'ездзяць нам гэтую дарогу. То ж кожны дзень цягалі і цягаюць адсюль жвір у Бельск і ў Рыбалы. На маю думку, трэба, каб давалі грошы на рамонт і пабудову дарогі таксама і тыя ўстановы, якія карыстаюцца тутэйшым жвірам. Ці на іх права ўжо няма?!

Іншыя казлічане салідарна яго падтрымалі. А ўсё ж такі пасля спрэчак рашылі яны, што пойдуць памагаць будаваць гэтыя дарогі, ды не пашкадуюць яшчэ і сваіх трактароў. А на грошы з вясковага фонду купяць **абмалотачны агрэгат** для супольнага карыстання. Начальнік паабяцаў як мага хутчэй аформіць прыдзел на гэтую машыну.

— Складайце заявы, — заахвочваў ён сялян.

— Заяву дык мы ўжо даўно склалі, — адказаў яму нехта з вясковай самаўправы. — Сабралі мы подпісы ўсіх казліцкіх гаспадароў, каб падмацаваць нашу просьбу, а нам у вашай гміне, пане начальнік, загадалі заплаціць амаль 800 злотых скарбовай аплаты, па 35 злотых ад кожнага подпісу!

— Яшчэ справы не разгледалі, а ўжо плаціць трэба! — дакінуў іншы селянін.

Начальнік бездапаможна расклаў рукі. Я, маўляў, гэтых правіл не ўстанаўляў. Цяжка ж было яму сказаць, што і дзяржаўную адміністрацыю хтосьці аплачваць мусіць. Таму і розныя адміністрацыйныя аплаты.

— А яшчэ, пане начальнік, — дакінуў іншы селянін, — трэба падумаць, каб у Козліках адкрыць хаця б невялічкую краму. Асабліва летам накапліваецца тут столькі суботне-нядзельных турыстаў і рыбаловаў, як на фэсце. І кожны хоча штосьці выпіць ды з'есці. Ды і нам за усялякай пакупкай трэба бегаць аж тры кіламетры ў Гародчына.

*

Сход гэты зацягнуўся на некалькі гадзін. А калі ўсе сяляне ўдосталь нагаварыліся і разышліся „на абед“, пані Марыя Петручук таксама і нас пачаставала „чым хата багата“.

Віктар Рудчык

ДА 80-Х УГОДКАЎ

Будаўнік нашай памяці

Аляксандры Бергман — восемдзесят. Гэта прыгожы юбілей. Гэта і прыклад жыцця, патрэбнага ўсім, не толькі самым блізкім, не толькі дзеля сям'і. З такой нагоды гаварыць пра гэтую жанчыну звычаёвым парадкам, пералічваючы яе пасады і ордэны, было б амаль нетактоўнасцю. А таму, што грамадзянская роля і значэнне Аляксандры Бергман маюць вышэйшую сваю капітальнасць. У развіцці нашай гістарычнай свядомасці, значыць, і ў далейшым функцыянаванні нас як нацыі наогул, яна — адзін з будаўнікоў нашай нацыянальнай памяці!

Без яе кніжак, без „Слова пра Браніслава Тарашкевіча“ і „Беларускіх спраў у Другой Рэчыпаспалітай“, — што мы сёння ведалі б пра наша заходнебеларускае гістарычнае ўчора? Хтосьці можа сказаць: яна ж сама ўдзельнічала ў КПЗБоўскім падполлі, таму і ўдалося ёй апісаць усё гэта. Адказаў бы я: жывуць па сёння і важнейшыя ад яе ўдзельнікі тадышняй канспірацыі ды барацьбы, і, мабыць больш таленавітыя, і што яны пакідаюць пасля сябе нашчадкам сваім?

Аляксандра Бергман, калі дасягнула пенсійнага ўзросту, матэрыяльнай забяспечанасці і незанятасці, дала сабе зарок, годны чалавека гонару: дайсці да праўды тых часоў, паказаць іх багацце і веліч, ачысціць ад смецця кан'юнктуршчыны і ад пылу забыцця. Яна, будучы ўжо далёка не маладою, выканала работу адна быццам за ўвесь нейкі... інстытут! Умела дайсці да архіўных пакладаў, але і ўмела прачытаць усё тое, што знаходзіла ў архівах, у бібліятэках, у прыватных людзей. Умець прачытаць даўні дакумент аб якую занатоўку гэта не проста толькі прачытаць ды перапісаць яе сабе ў сшытак. Трэба ж зразумець, ш т о стала за гэткім дакументам, ш т о ёсць у ім праўдаю, а ш т о ўсяго тактычнаю манэрою, і ў імя я к і х інтарэсаў быў ён створаны, і я к і м і людзьмі, наколькі свядомымі сітуацыі, і я к і я агульныя ўмовы паўплывалі на такую, а не іншую яго форму, і г.д. Тысяча прычын, а каб ведаць пра іх, трэба ўчытацца ў тысячы іншых дакументаў ці кніжак, якія толькі на выгляд не датычаць праблемы. Былі і няўдачы, без іх не было б удач.

Маючы за сабою не болей як гімназійную адукацыю, яна дабілася навуковасці мыслення высокай пробы. Яе самародны талент аналітыка, разгорнуты сістэматычнасцю ў працы, упартасцю інтэлектуальных і дакументальных пошукаў, мусіў даць вынікі, якія звярнулі на сябе паўсюдную ўвагу спецыя-

(Працяг на стар. 6)

(Працяг са стар. 3)

З КАНЦЭРТАМІ Ў БССР

ды прыехалі мы ў Смаргонь і адразу склалі кветкі ля помніка Леніна і салдат, што загінулі падчас вызвалення Смаргонскай зямлі.

Чакала нас тут яшчэ адна мілая сустрэча. Прыехаў з Мінска, дзе быў на курсе, раённы кіраўнік РОПП ПАРП у Бельску тав. Л. Парафінюк. Пасля абеда ў прыгожым рэстаране абодва нашыя калектывы пайшлі ў Дом афіцэраў — на спатканне з членамі ансамбля імя Агінскага.

Гэтая сардэчнасць, шчырасць і цеплыня ўзрушылі нас, і гэтага не забудзем ніколі. Канчаецца прывітальная цырымонія, раздаюцца галасы: Ніна, Ліда, Оля, Валя, што чуваць, як жывеш, — і тут пацалункі, поціскі рук. Даражэнькія, мы зноў сустрэліся. Гэта нічога, што слёзы шчасця перабілі некаторым размову, што пагубіліся думкі, што не сказалі таго, што думалі сказаць. Усё гэта сведчыць аб шчырай дружбе нашых братніх народаў.

А юбілейнае святкаванне было незабыўным. Аграмадная зала перапоўнена людзьмі. Мы сядзім у першых радах. Адкрылася заслона — ансамбль ва ўсёй красе. Сваім выступленнем узрушыў гледачоў, у тым ліку і нас, да слёз.

Уручэнне юбілярам узнагарод і дыпломаў пераплецена было выступленнямі аматарскіх калектываў. І піянеры выступілі з кароценькай мастацкай часткай. Ад нашых двух калектываў з Бельска ўручаны былі дзве разьбы — белавежскія зубры.

Тады на сцэну ўвайшлі нашыя калектывы. Хочам заспяваць ад шчырага сэрца. Моцна зацiскаем кулакі ад хвалявання і з усмешкай на твары стаім на сцэне перад публікай. Ураган

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

У СМУТНЫ ЧАС

Дзівосным збегам акалічнасцей наступная пасля нашэсця Бурундая трагічная для беларускіх зямель падзея была таксама звязана з вяселлем і то зноў у сям'і князя валынскага Васількі Раманавіча. На гэты раз жаніў ён свайго сына Уладзіміра з Вольгай, дачкою князя бранскага Рамана. Урачыстасць была назначана на вялікае тадышняе свята Барыса і Глеба — першых святых усходнеславянскага паходжання, якіх кананізавала праваслаўная царква. Ужо пачалі з'язджацца ў Бранск госці, каб гучна згуляць паненскі вечар ды назаўтра велічным карагодам правесці маладую аж да Чарнігава, што амаль у паўдарогі да Уладзіміра Валынскага, куды ўжо павядзе яе старшы брат князь Міхал Раманавіч з баярамі і дружынамі. Хмельна і гаманліва было ва ўсім Бранску, бо князь Раман не шкадаваў нікому ні піцця ні закускі — выдаваў жа ён самую меншую і самую каханую дачку. Мабыць, на гэтае агульнае вяселле знянацку ўварваўся вой на ўзмыленым кані і паімчаўся па ўзвадным масце да брамы крэпасці ды здзіўленым яго выглядам старожам прахрыпеў: „Літва! Літва ідзе! Перадайце князю: сёння раніцай Міндоўгавы воі крэпасць Зарой на кап'ё ўзялі, пазаўтра нанач тут будуць....“

Князь Раман, на такую чутку, перш за ўсё пхнуў пасланцоў з весткаю ў далёкі Сарай, бо ён сам і ўсё ягонае княства было „ў волі татарскай“ і тады толькі сабраў усіх, хто толькі мог валодаць зброяй, і пайшоў насустрач праціўніка. Сустрэліся, мабыць, пад крэпасцю Ушчыж — усяго ў паўдня дарогі ад Бранска. Бітва была крывавая — браняне не мелі ніякіх шанцаў: князь паранены, многія пабіты, рэшта разбеглася. І сталася рэч палкам незразумелая: аграмаднае Міндоўгава войска знікла таксама раптоўна, як і з'явілася, пра што зараз жа паслалі паведаміць татараў. І князь Раман, хоць прыкаваны ранамі да ложка, як вялікі пераможца, „не мня ранень на телеси своємь за радость“, спраўляў дачцы гучнае вяселле.

Толькі потым стала вядома, што вызваленню самай усходняй ускраіны беларускіх зямель — Бранскага княства, у якім жылі нашчадкі радзімічаў — і далучэнню яе да Вялікага княства Літоўскага перашкодзіла гвалтоўная смерць караля Міндоўга. Войска на вестку пра гэта адразу павярнула назад.

Затаёная смяротная нянавісць іншых князёў да Міндоўга з-за яго жорсткасці і ўзвышэння над імі здаўна шукала нагоды, каб расправіцца з ім. Пакуль дзяржава была пад пагрозаю ад знешніх ворагаў і Міндоўг увесь час жыў насцярожаны, замах на яго жыццё было цяжкавата ажыццявіць. Але калі дзяржава выдатна разраслася і ўзмужнела, а яе граніцы былі належна ўмацаваны, вялікі князь літоўскі адчуў сябе больш упэўнена і бяспечна, стаў больш даверлівым, меней асцярожным. І гэта ўмомант выкарысталі ворагі з яго ўласнай радні: завязалася змова нальшчанскага князя Доўманта з князем жамойцкім Тройнатам.

Падчас паходу на Бранск Доўмант, спаслаўшыся на непрыхільныя яму прадказанні, патаемна вярнуўся са сваімі дружынамі ў Наваградак, знячэўку напаў на крэпасць і забіў 5 жніўня 1263 г. спячых Міндоўга і двух яго сыноў Руклю і Рэпекю. Вярхоўную ўладу ў Вялікім княстве Літоўскім захапіў Трайнат. Ён пазбавіў жыцця другога прэтэндэнта да вялікакняжацкага пасаду — свайго брата Таўцівіла, князя полацкага, намагаўся таксама забіць яго сына князя віцебскага Канстанціна, але той паспеў уцячы ў Вялікі Ноўгарад.

Уцекамі ў Пінск ратаваўся ад пэўнай смерці Войшалк, і ён пакіраваў барацьбой з забойцамі бацькі. Пры яго садзеянні чатырох былых Міндоўгавых конюхаў падпільнавалі, „калі Трой-

воплескаў дадае нам сілы. Прысутныя не хочуць адпускаць нас са сцэны. Дзякуюць нам і паўтараюць: „Да наступнай сустрэчы!“ Але, на жаль, наблізілася заканчэнне.

24 снежня вярталіся мы дамоў, горача развітваючыся з беларускімі сябрамі.

А цяпер, калі засталіся толькі ўспаміны аб нашым побыце на Беларусі, вяртаемся думкамі да спецыяльнага пісьма з падзякай ад смаргонскіх улад, у якім чытаем:

„Калектыву мастацкай самадзейнасці Польскай Народнай Рэспублікі — хору беларускай народнай песні „Васілёчкі“.

Дарагія сябры! Смаргонскі раённы камітэт кампартыі Беларусі і выканком раённага савета народных дэпутатаў горача і сардэчна вітае вас на нашай смаргонскай зямлі.

Прыміце самыя шчырыя словы прызнання і падзякі. Вашае самадзейнае мастацтва, якое шырока папулярызуе ўсю чароўнасць і самабытнасць беларускай вашай песні, глыбока хвалюе і радуе нас. Высокая культура выканання, яго прафесіянальны ўзровень пакідае незацёрты след у сэрцах вашых смаргонскіх прыяцеляў. Жадаем вам добрага здароўя, творчага натхнення, вялікай і светлай будучыні пад мірным, чыстым небам. Няхай мацнее наша дружба. Мы заўсёды рады сустракаць вас на нашай беларускай зямлі.

Смаргонскі райком кампартыі Беларусі. Выканком раённага савета народных дэпутатаў.

22 снежня 1985 года“

Нам здаецца, што нашы канцэрты былі яшчэ адной цаглінкай з будоўлі вялікай справы, якая называецца дружбай паміж братнімі народамі.

Валянціна Мароз
член харавога калектыву „Васілёчкі“

(Працяг са стар. 3)

кі, праўда, самых каштоўных каратаў. Некалькі вершаваных баек, крыху паэзіі, фрагменты мемуараў. Усё разам у адзін друкаваны аркуш. Да крыўднага мала! Гэта тыпова беларускі лёс творцы данашаніўскай пары. Не было дзе друкаваць, не выходзілі беларускія газеты і часопісы, не было выдавецтваў. І ў так трагічных варунках хапала графу Бандынэлі мужнасці, вялікай мужнасці, каб пісаць па-беларуску, свядома па-беларуску, ведаючы, што пры сваім жыцці за такі ўчынак можа чакаць не славы і грошай, а кайданоў і катаргі ў капальнях золата над страшнай Ленаю.

Грамадскія і палітычныя погляды пісьменніка фармаваліся, несумненна, пад уплывам ідэй народніцтва; уласнае арыстакратычнае асяроддзе абразліва празывала яго „хлапаманам“. Ён прыкмячаў тое, што беларусы моцна заражаны самапагардаю. Родчанка піша: „Каб узняць сваю ўласную годнасць (а разам з тым і годнасць народа, мовай якога ён гаварыў), пісьменнік ставіў на службу Бацькаўшчыне і свой графскі тытул, які дастаўся яму ад продкаў па італьянскім калене яго роду. Гэта той надзвычай рэдкі выпадак, калі фамільны тытул меў станоўчае значэнне. Падпісваючы беларускія творы графскім тытулам і сваім італьянскім прозвішчам, пісьменнік нібы гаварыў: Глядзіце! Я — граф, арыстакрат, італьянец па паходжанню, а ўсё ж пішу на мужыцкай мове, якую многія з вас не лічаць за мову... Аднак гэта мова такая ж людская, як і італьянская ці якая іншая. У вас проста няма належнай павагі да сваёй Бацькаўшчыны, няма павагі да сваіх продкаў, да іх культуры, няма ў вас патрыятызму, няма звычайнай чалавечай годнасці. Прачніцеся! Адумайцеся!“

Памёр Альгерд-Якуб Абуховіч граф Бандынэлі пад канец лета 1898 года. І, відаць, раптоўна, пакінуўшы на выпадковыя рукі і чужое сумленне мноства сваіх рукапісаў, багатую бібліятэку. Увесь гэты інтэлектуальны скарб, скарб беларускай культуры, местачковыя жыхары дома закінулі на пыльнае гарышча, а нехта прымітыўнейшы з іх звычайна скурыў (самасад бываў тады свой, а на паперу шкада было капеек). Рэшта загінула ў завірусе і пажарах войнаў, захавалася тое, што паспелі раннія прыхільнікі яго таленту апублікаваць у нашаніўскіх выданнях або ў час першай вайны (у віленскай газеце „Гоман“). Зрабілі гэта не вельмі каб культурна, не дараслі да ўзроўню тэкстаў, за якія ўзяліся (памылкі, перайначанні). Сёе-тое захавалася па прыватных архівах інтэлігенцкіх родаў; граф Бандынэлі вёў шырокую перапіску, палемізаваў з Багушэвічам, а ў маладосці абменьваўся беларускімі творамі з самім Сыракомлем! Страта яго цэлай творчай спадчыны — гэта балючая для нас страта, якую беларуская літаратура адрабляе яшчэ і па сёння. Трэба ведаць і пра тое, што ён аддаў усяго сябе для роднай культуры, адмовіўшыся ад бліскучай кар'еры, ад асабістага шчасця, і нават ад нармальнага на тыя часы дабрабыту, якім карысталіся маёмасныя класы. Меў сяброў, і да сімвалу можна аднесці аднаго з яго, як сам ён гаварыў, маладых прыяцеляў, а менавіта постаць Язэпа Дылы, потым беларускага бальшавіка і дзеяча, які ўпоплеч з Жылуновічам і Чарвяковым адыграў цэнтральную ролю ў стварэнні Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Сакрат Яновіч

САМ НЕ ЗНАЮ

Што далей думаць і як быць? Таму і званю са званіцы. Можа, хтосьці падкажа, параіць.

Важная справа турбуе мяне. Начытаўся артыкулаў А. Барскага „На мяжы“. Наслухаўся розных нараканняў на нас, беларусаў, якія мы ветраныя, куды вецер, туды і мы. Мову забываем, дзяцей не вучым, стараемся калякаць па-рознаму, абы не па-свойму. Так, так. Такія мы, беларусы. Фальклор наш хутка загіне. Астанецца толькі тое, што пачытаць аб ім у „Ніве“ і то дзякуючы Барскаму. А ўжо ж думаў, праясняецца беларускае неба, хутка засвеціць сонца і ў наша аконца. У некаторых школах пачалі навучаць беларускай мове, знаходзяцца новыя яе прыхільнікі цешыць мяне, што і мой сын добра вывучае беларускую мову. А Барскі не толькі прапагандуе яе на мяжы, але і за мяжой. Аўрора неаднойчы аб гэтым страляла. Праховіч з Гайдучанкай па радыё распаўсюджваюць нашу мову. Людзі суботы не могуць дачакацца. Вялікую справу робяць аўтары.

Аж тут раптам... Байко ў „Адгалосках“ інакш разважае. Беларуская мова з часам загіне, кажа ён. З чаго б ён гэта ўзяў? Ці з дрэў у пушчы, ці птушкі так спяваюць? Думаю сабе: столькі добрага шуму пайшло — і вось канцы ў воду. Не! Не можа гэтага быць! Адно мяне толькі пацяшае ў Байко: ён піша, што гэта заніканне адбываецца павольна. Можа, беларускай мове не прыйдзе яшчэ канец, прынамсі на мой век хопіць. Было б вельмі крыўдна страціць тое, чаго і так мала маем. А ўвогуле дык я не веру ўсяму гэтаму. Ад вякоў у нас наша мова жыла і загінуць не можа ніколі!

Г. Мароз

нат ішоў у лазню мыцца“, і забілі яго. На гэтую вестку Войшалк з пінскімі дружынамі захапіў Наваградак, папоўніў свае сілы наваградчанамі і рушыў падпарадкоўваць сваёй уладзе ўсю дзяржаву. Насельніцтва „прыняло з вялікай радасцю сына свайго гаспадара“, падкрэслівае аўтар Хронікі быхаўца. І Войшалк, апанаваўшы Вялікае княства Літоўскае, „пачаў ворагаў сваіх выбіваць і выбіў іх незлічонае мноства, а іншыя разбегліся, куды вочы глядзяць“, — паведамляе той жа храніст.

Аднак не ўсё ішло так гладка: у Нальшчанскай, Дзяволцкай ды Жамойцкай землях моцна заселі прыхільнікі Тройната, іхнія стаўленнікі княжылі таксама ў Полацку і Віцебску, а забойца Міндоўга князь Доўмант з усім сваім „домам“ (каля 300 чалавек, як падаюць летапісы — М.Г.) уцёк у Пскоў, пскавіцяне паставілі яго сваім князем і ён пачаў нападаць на сваю радзіму — Вялікае княства Літоўскае. Усё гэта прымусіла Войшалка звярнуцца за дапамогай да паўднёвых суседзяў: князёў дарагічынскага Шварна і валынскага Васількі. Цяжка сёння сказаць, якою цаною ён атрымаў іхнюю дапамогу. Мабыць, аддаў Шварну Берасцейшчыну і запрасіў яго супольна панаваць у Вялікім княстве Літоўскім. Васільку, таксама, відаць, уступіў бліжэй невядомую тэрыторыю і „назваў яго сваім бацькам і панам“, — гэта абазначала, што падпарадкаваўся ўладзе князя валынскага. Ці гэта мела якоенебудзь значэнне для будучай незалежнасці Вялікага княства Літоўскага? Ніякага і ніколі! Гэта быў звычайны тактычны манеўр, такі самы, як падпарадкаванне Міндоўгам ці Данілам сваіх дзяржаваў папе рымскаму, ці завяшчанне Вялікага княства Літоўскага Міндоўгам, у выпадку яго бяздзетнай смерці, Ордэну крыжаносцаў і г.д. Патрэба дыктавала тыя ці іншыя ахвяраванні, пагадненні, абяцанні, якія потым, у адпаведным момансе, забіраліся назад — палітыка не ведае ні сораму, ні дакору сумлення. Зрэшты, Войшалк добра бачыў, што Галіцка-Валынская Русь хутка хіліцца да ўпадку: пачалася, асабліва пасля смерці Данілы (паміж 1264-67 г.г.), заядлая барацьба паміж ягонымі сынамі за ўдзелы, землі, гарады; абасобілася Валынскае княства, а ўся яна знаходзілася пад цяжкім прыгнётам Залатой арды.

Дружыны Шварна складаліся з вояў з Дарагічына, Бельска, Бранска, Суража і іншых мясцовасцяў нашага Пабужжа. Яны аказаліся дзейснай сілай. Узмоцненыя імі вайсковыя сілы Вялікага княства Літоўскага дазволілі Войшалку і Шварну перамагчы іхніх праціўнікаў, падпарадкаваць сваёй уладзе ўсе землі, у тым ліку Полацк і Віцебск, і трывала замацаваць сваё панаванне ў дзяржаве.

Найлепшым доказам трываласці і моцы Вялікага княства Літоўскага быў вялікі паход яго войск у Малапольшчу (каля 1265 года), які прайшоў Віслу і „зваяваў“ Радомскую зямлю, „взяша полона много“, як піша валынскі летапісец, і спакойна вярнуўся назад. Нельга прамінуць таго, што паход гэты „идоша мимо Дорогичинъ“ і прынялі ў ім удзел дарагічынцы („Слуги же Шварновы идоша с ними же“, — падкрэслівае той жа летапісец). Відаць, Шварн, пануючы разам з Войшалкам у Наваградку, не забываў пра сваю зямлю, пашыраў і замацоўваў заходнія яе межы. Хоць гэта выклікала ў адказ паход князя кракаўскага Баляслава Сарамлівага, але ён не крануў Дарагічынскай зямлі (мабыць, яна была адпаведна забяспечана) і накіраваўся на Холмшчыну. Аднак Шварн пры садзеянні князёў валынскіх Васількі і яго сына Уладзіміра адбілі гэтую помсту і неўзабаве пагадзіліся з Баляславам на з'ездзе ў Тарнове.

І так, са смутнай часіны Вялікае княства Літоўскае выйшла пераможна. Яго цэласнасць і моц абаранілі беларускія воі — баяры з Піншчыны, Наваградчыны, Берасцейшчыны, Дарагіччыны, Гарадзеншчыны — беларускіх земель, якія былі яго асновай і апорай.

Мікалай Гайдук

У АЎГУСТОВЕ ПЕСНЯ АДРОДЗІЦЦА

Хто цікавіцца песняй, той ведае, што харавы калектыў з Аўгустова не горшы ад тыневіцкага або райскага ці якога іншага. Спявалі яны беларускія і не толькі беларускія песні. Цяпер у Аўгустове не спяваюць. Чаму? З гэткім пытаннем звяртаюся я да Олі Анацік, дзяячкі гуртка вясковых гаспадыняў і душы гэтага калектыву. У нас было замнога жалобы, адказвае яна, я сама пахавала зяця Мішу. Каб неяк акрыяць, трэба часу. Я люблю песню спяваць, і мы будзем спяваць!

Варта адзначыць, што тут, у Аўгустове, пражывае Марыся Манаховіч — паэтэса, аўтар беларускіх вершаў. Я сам меў нагоду чытаць яе вершы, надрукаваныя ў „Ніве“. Не ўсе друкуюць, што я высылаю, кажа. Таму я і пісаць іх перастала...

Ёсць у Аўгустове і самадзейны музыкант. Можа, якраз і не такі ён, каб даў рады стварыць мелодыю на вершы Марысі Манаховіч, але, хто ведае: спрабаваць можа і трэба яму. Песні на творы пані Манаховіч узбагацілі б рэпертуар аўгустоўскага калектыву.

Валянцін Семянюк

У АБАРОНУ ПАКРЫЎДЖАНЫХ

У кааператывах інвалідаў працуюць людзі, пакрыўджаныя лёсам, людзі з рознымі фізічнымі і псіхічнымі недахопамі. Гэтыя людзі могуць выконваць работу нескладаную, прыстасаваную да іх псіхафізічных магчымасцей.

Цэнтральныя ўлады даручылі ім выконваць бальнічную вопратку і бялізну і ўнармавалі гэтую справу адпаведнымі пастановамі. Была гэта, між іншым, Пастанова Савета Міністраў № 281 ад 13 снежня 1973 года аб забеспячэнні ўмоў для далейшага развіцця вытворчасці інвалідаў.

У шматгалінным кааператыве інвалідаў у Беластоку працуе 304 асобы. Інвалідаў тут 232 асобы, а 105 сярод іх — гэта інваліды першай і другой груп. Ад 1966 года кааператыў шыў бальнічную вопратку і бялізну і ніколі не меў клопатаў з выкарыстаннем сваіх прадукцыйных здольнасцей.

Клопаты пачаліся ў 1985 годзе. Заказчыкі пачалі адмаўляцца ад заказаных раней вырабаў з увагі на запасы, якія атрымаліся з паставак прадпрыемствамі пазаінваліднай кааперацыі.

Бягучы 1986 год для кааператыва стаў яшчэ цяжэйшы. Мае ён перапрацоўчую моц на 822500 штук вырабаў, а прыдзел атрымаў на 622700 штук. Кааператыў не зможа захаваць бесперапыннай прадукцыі і не зможа забяспечыць працу інвалідам першай і другой групы.

Такое становішча наглядаецца ва ўсёй краіне і ўсё гэта адбываецца па простых прычынах. У час крызісу, калі не хапала бялізны, дазвол на выпуск бальнічнай бялізны і вопраткі атрымалі прыватныя прадпрыемствы, у тым ліку і паланійныя, а таксама прадпрыемствы пазаінваліднай кааперацыі, якія маюць вялікія прадукцыйныя магчымасці.

Прэзас інваліднага кааператыва ў Беластоку інж. Казімір Буйвід і яго намеснік інж. Тэрэса Рагоўская-Сачкевіч накіроўваюць просьбы і скаргі ўсюды, куды можна, між іншым, і ў Цэнтральны саюз інвалідных кааператываў у Варшаве, ўпаўнаважанаму міністра хімічнай і лёгкай прамысловасці да спраў забеспячэння аховы здароўя, і ў рэгіянальны саюз інвалідных кааператываў у Беластоку, але пакуль што не атрымалі яны ніякага станоўчага водгуку.

Распараджэнне Савета Міністраў ад 19 ліпеня 1985 года аб забеспячэнні ўмоў дзейнасці і развіцця інваліднай кааперацыі і кааперацыі сляпых, замест дапамагчы інвалідным кааператывам, пашкодзіла ім: у адным з пунктаў было сказана, што дагэтуляшнія вытворцы могуць прадукаваць бялізну ў той самай колькасці, якую прадукавалі да гэтага часу.

Было б усё добра, каб гэтае распараджэнне загарантавала прадукцыйную моц інвалідных кааператываў, але, на жаль, пакуль што ва ўсёй краіне маюць яны цяжкасці з яе выкарыстаннем. І ў гэтым неабходна ім дапамога цэнтральных улад.

Міхась Хмялеўскі

Прывыклі даіць

Апошнім часам па радыё і тэлебачанню чуваць лямант, што ў нас не хапае малака. Але чаму яго не хапае, ніхто нічога не кажа. Спрабую я, Другая Крапіва, даць на тое адказ.

Нядаўна наша прамысловасць па перапрацоўцы малака, а значыць і ўсе малачарні, перайшлі на самафінансаванне. Інакш кажучы, павінна яна зарабляць сама на сваё ўтрыманне, а не бясконца даіць дзяржаву. Гэтага патрабуе гаспадарчая рэформа. Намеры, здавалася б, добрыя. Але ж добрымі яны аказаліся толькі з аднаго боку. Бо малачарні замест зарабляць самі на сябе ўласнай гаспадарлівасцю, дбайнасцю, ашчаднасцю паўстрымаліся даіць дзяржаву і зараз жа ўзяліся даіць сялян і дояць іх, колькі хочуць. Так яны з дзяржаўнай улезлі ў сялянскую кішэнь.

Якім спосабам? Вельмі простым — гульнёй у класы! Вядома ўсім, што клас малака залежыць ад яго якасці: чым тлусцейшае, чысцейшае і свяжэйшае малако, тым клас яго вышэйшы і цана большая. Паводле гэтага яно можа быць першага класа, другога, але і пазакласнае, калі яно бруднае і без тлушчу. Вядома таксама, што класы вызначае — класіфікуе малако — малачарня. Яна і дбае, каб даць яму клас слабейшы і селяніну заплаціць як мага меней. Вось так і ўлезла малачарня ў сялянскую кішэнь ды доіць яе, колькі захоча.

І не дзіва, што апошнім часам „класы“ малака ў тых самых гаспадароў скачуць, бы той гумовы мячык. Бывае так, што ў таго ж самага гаспадара, ад тых самых кароў, з тае ж самае пашы і пры такім самым доглядзе за чысцінёй малако ў першай палове месяца заквaліфікавана да першага класа — самай высокай якасці, а ў другой палове месяца яно ўжо — пазакласнае, значыць: бязвартаснае.

Сяляне на кожным сходзе дапытваюцца: чаму гэта так? І ўрэшце аднойчы атрымалі яны адказ. „А хто нам пакрые нашыя растраты ў вытворчасці?!“ — усклікнуў на адным са сходаў працаўнік Бельскай малачарні. Што ж, нічога дадаць, нічога адняць, толькі падзякаваць яму за шчырае прызнанне!..

Але вынік гэтага пакрывання негаспадарлівасці ды безыніцыятыўнасці малачарняў за кошт сялян вельмі сумны — хутка змяншаецца колькасць малочных кароў. Сялянам не аплочваецца іх гадаваць.

У кожны чацвер у Бельску на скупцы чакае вывазу на мясакамбінат па некалькі дойных кароў!

Нядаўна па радыё гаварылася, што колькасць малака зменшылася, бо сяляне пераходзяць на гадоўлю ўбойнай жывёлы — ялоўніку. Але ж і гэтакае апраўданне пацешыць можа толькі недальнавідных. Народная прыказка кажа: „Няма кароўкі — не будзе і ялоўкі“.

Трэба, каб адпаведныя органы як мага хутчэй браліся за дакладны і ўсебаковы кантроль гаспадарання нашых малачарняў і ўсяе малочнай прамысловасці ды адбілі ёй ахвоту пакрываць страты яе негаспадарлівасці коштам сялян.

Другая Крапіва

СЛОВА ПРА БАБУЛЬКУ

Запамятаў я яе ўжо хворую, з апухлымі чырвонымі нагамі, з кульбакаю. Хадзіла яна на рэчку лавіць п'яўкі, якімі ратавалася. Жывот лячыла яна палыном, парыла яго, рабіла адвар. Пасціла яна шчыра, у пост нават алеем не карысталася. Ела гарохавую таўканіцу або боб, боб-таракан, як тут у нас называлі. Бульбяную таўканіцу запраўляла макам або гарчыцаю.

Лянівая капуста або страва з бручкі таксама не былі апошнімі ў яе кухні. Любіла спяваць велікапосныя або калядныя песні, іншых не любіла. Здаралася, калі мы з братам пачыналі іншую якую песню спяваць, тады яны крычала на нас, аж плакала! Аднак уступала з часам, і мы спявалі. Штонядзелю хадзіла яна ў царкву, хоць гэта не давалася ёй лёгка. З царквы прыносіла яна недапаленыя свечкі, і я з іх круціў ёй новыя. Самы цікавы быў вечар, калі людзі выходзілі з царквы, неслі дадому запаленыя свечкі. Кожны па-свойму намагаўся засланіць іх ад ветру. Гэта было прыгожа.

Бабуля звалася Параска. Яна, пражыўшы восемдзесят два гады, памерла адразу пасля вайны, у сорак шостым годзе.

В. Семянюк

(Працяг са стар. 4)

БУДАЎНІК НАШАЙ ПАМЯЦІ

лістаў па гісторыі Беларусі. Яе працы чытаюць, рэцэнзуюць і перакладаюць за мяжою. Яна карыстаецца аўтарытэтам у акадэмічных колах Варшавы і Мінска, Лондана і Нью-Йорка.

І хоць сама яна не беларуска, усю сябе прысвяціла Беларусі. Можна сказаць: і мы, беларусы, не раз аддавалі сваіх лепшых дачак і сыноў іншым народам, але і народы тыя не заставаліся так вельмі ў даўгу перад намі. У гісторыі культур гэта частая з'ява, і наша культура не ёсць тут выключэннем.

І ў заканчэнне гэтага напаміну пра яе постаць — зусім будзённая рэфлексія: трэба самакрытычна прызнацца, што без жвавай даходлівасці Аляксандры Бергман, відаць, не дадумаліся б мы на Беласточчыне шмат-што ўчыніць. Дзякуючы яе настойлівасці, прыстойна адзначана ў Беластоку шасцідзесяцігоддзе Грамады. А ў мяне ёсць і асабісты акцэнт: з яе гэта інспірацыі напісаў я п'есу „Арышт“, пра велікана Белай Русі Браніслава Тарашкевіча.

Сакрат Яновіч

САЛДАЦКІ МУРАШНІК

Пад Роўнам наткнуліся яны на нейкія танкі. Сустрэча была настолькі нечаканая, што Іван Бартнічук і яго шлёнскія сябры проста не паспелі схавацца. Ледзь адскочылі на пабочыну дарогі. Першы танк спыніўся. У люку танкавага купала паявіўся нейкі салдат. Іван глядзеў на яго і вачам не верыў. „Гэта ж чырвонаармеец! — сцвердзіў у думках. — Старшына, — дакінуў, заўважыўшы чатыры трохвугольныя знакі разрознення, нашытыя на каўняры салдацкай кашулі. — Адкуль яны тут узяліся?“ — усё яшчэ нічога не мог зразумець заблытаны воін пабітай польскай арміі.

Адкуль жа яму было ведаць, што ўрад польскай дзяржавы ўжо ганебна пакінуў тэрыторыю сваёй краіны, каб схавацца за румынскай граніцай, і таму 17 верасня 1939 года Чырвоная Армія атрымала загад: узяць пад сваю ахову насельніцтва Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны.

Старшына-танкіст таксама, відаць, упершыню ўбачыў польскіх салдат, бо ўзіраўся ў іх, як у нейкіх кірмашовых дзівакоў. Сапраўды, выгляд гэтых бадзяг са зброяй, змучаных, нябрытых, мог выклікаць адзін толькі сум. Старшына асцярагальна падняў руку.

— Вы — палякі? — запытаў.

— Нет, товарищ старшина! — падняўся на смірна Іван Бартнічук. — Я — беларус!

— Ты — беларус? — не менш здзівіўся чырвонаармейскі старшына і саскочыў з танка, каб болей уважна прыгледзецца да гэтых дзіўных салдат. — Дык ты — беларус, — сказаў ужо болей спакойна. — Значыць, мы — свае!

І старшына працягнуў Івану руку. Яго шлёнскія сябры, якія не разумелі рускай мовы, са здзіўленнем глядзелі на Бартнічука і гэтага чырвонаармейца, які так па-сяброўску вітаўся з салдатам у польскім мундзіры.

— Янэк, чаго ён хоча? — запытаў адзін са шлёнзакаў.

— Нічога, усё ў парадку, — супакоіў іх Бартнічук.

— Кідайце ў роў гэтыя свае кацюбы! — паказаў старшына на вінтоўкі, якія віселі ў Бартнічука і яго сяброў за плячыма. — Вы сваю вайну ўжо закончылі!

Іван зняў з плеч сваю вінтоўку, сумна паглядзеў на яе і без жалю шпурнуў гэтую зброю ў прыдарожны роў. Па яго прыкладу зрабілі тое самае і шлёнскія сябры.

— Вось цяпер — парадак! — сказаў старшына. — Можаце свабодна ісці дамоў, — заявіў ён. — А дзе ж гэты твой дом? — пацікавіўся ў Бартнічука.

— Пад Сямяцічамі, у Беластоцкім ваяводстве, — адказаў яму Бартнічук.

— А-а, у Беластоку? — падхапіў старшына. — Значыць ты, сапраўды, ад Заходняй Беларусі. А гэтыя, твае таварышы?

Іван пастараўся як найкарацей паясніць, адкуль яны і якім чынам тут апынуліся.

— Ну, добра, нам нельга затрымлівацца, — сказаў старшына. — Іншыя твае землякі таксама чакаюць вызвалення ад буржуазнага прыгнёту!

Старшына штосьці напісаў на кавалку паперы і падаў яго Бартнічуку.

— Вось табе пропуск, — сказаў. — Ідзі дамоў!

Танкі рушылі ў заходнім напрамку. Ад іх гусеніц дарожны пыл узвіўся пад неба суцэльнай

(Працяг са стар. 1)

НА ДАЛЁКІХ І БЛІЗКІХ ФРАНТАХ

Нашу часць думалі накіраваць на заходні фронт, у Прусію. Ішла вясна сорак пятага, Нямеччына распадалася, і нас проста не паспелі давезці на новыя бітвы. Капітуляцыю Нямеччыны святкавалі мы ў Яраслаўлі. Гэта была радасць, якую словам аніяк не перадасі!.. Яе зразумее толькі той, хто шмат пакутаваў на вайне.

Ваявала яшчэ Японія. І мы паехалі на Далёкі Усход. Выехалі трэцяга чэрвеня 1945 года, і ехалі дваццаць сем дзён. Трыццатага чэрвеня мы былі ўжо ля возера Ханка. Нашым заданнем было пабудаваць мост на рацэ, якая працякала каля японскай граніцы. Мы здагадаліся, што сюдою пойдуць нашы ваяваць у Манчжурыю. Вайна з Японіяй была кароткая, але нямала на ёй загінула нашых людзей.

Ваяванне сваё закончыў я ў чыне старшага сяржанта і як намеснік камандзіра ўзводу. Дзесятага лютага 1946 года вярнуўся я нарэшце ў родныя Казлікі, што каля Заблудава. Нялёгка было прызвычайваць сябе да мірнага жыцця.

Прымаў я ўдзел ва ўмацоўванні народнай улады ў нас. У студзені 1947 г. я быў прыняты ў ППР, стаў сакратаром ПОП.

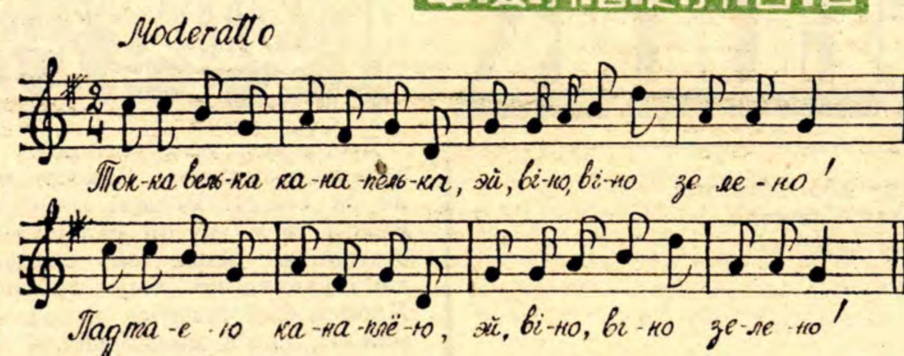
Выязджаў на ўсялякія акцыі. Бушавала падполле, банды. У вёсцы Клапоты, што каля Сямяціч, я толькі дзякуючы свайго чуйнасці астаўся ў жывых. А ў Анусіне дык і адкрыта мяне палохалі...

Сакратарыў я ў Чаромсе, потым у Орлі. Тады гэта не быў такі бяспечны занятак, як цяпер. Можна было пакласці галаву ў найбольш неспадзяваны момант.

Ад 1954 г. стаў я на пасаду інструктара Павятовага камітэта ПАРП у Бельску. Пасля быў узнагароджаны Кавалерскім Крыжам Ордэна Адраджэння Польшчы і іншымі ўзнагародамі.

Запісаў гутарку
Андрэй Гаўрылюк

ФАЛЬКЛОР

ВЯНОК

(ВАЛАЧОБНАЯ)

Тонка велька канапелька,
эй, віно, віно зелено!
Пад таею канаплёю,
эй, віно ...
Стоіць крэсло залатое,
эй, віно ...
А ў тым крэслі красна панна,
эй, віно...
Красна панна венец віла,
эй, віно...
Да айчэнька пакаціла
эй, віно...
Айцец вянка не прыймае,
эй, віно...
Толькі пасаг ёй рыхтуе,
эй, віно...
Ад айчэнька да матулі,
эй, віно ...
Маці вянка не прыймае,
эй, віно...
Толькі падушкі ёй шыкуе,
эй, віно ...
Ад матулі да брацішка,
эй, віно...
Браток вянка не прыймае,
эй, віно...
На шлюб коні запрагае,
эй, віно...

Ад Эміліі Кедыш, 1921 года нараджэння, вёска Ахрымаўцы гм. Кузніца Беластоцкая, запісаў 29.9.1985 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

(Працяг са стар. 2)

БЕЛАРУСКАЕ СВЯТА Ў МАЛІННІКАХ

Яновіч. Ён падзяліўся з сабранымі сваімі рэфлексіямі аб мінулым, аб тым, што наказвае чалавеку зваць сябе беларусам і аб яго месцы ў межах Польскай Народнай Рэспублікі.

Аб сваім нялёгкім і багатым дзейнасцю жыцці расказваў Васіль Петручук. Гаварыў без хваляванння — ён жа знаходзіўся на блізкіх яго сэрцу землях, у краіне свайго дзяцінства! І сваім выступленнем зацікавіў слухачоў.

Дыскусія скончылася — і на сцэну зноў выйшла моладзь. Тым разам вучні, удзельнікі гуртка беларускай мовы ў Пашкоўшчыне, паказалі пастаноўку „Мікітава красуня". А пасля паявіўся старшыня журы аглядý А. Мартыновіч і аб'явіў вынікі конкурсу. На беластоцкай сцэне выступяць: сярод салістаў — Івона Іванюк з Крывой, Міраслаў Пракапюк з Пашкоўшчыны і Аня Дзмітрук з Орлі; дуэты — Ліля Майстровіч і Ася Гаворка з Орлі, Аня Бурак і Еля Загон, Кася Залеўская і Дануся Велюк з Пашкоўшчыны, трыо — Эльжбета Максімюк, Анэта Мураўка, Аня Рошчанка з Пашкоўшчыны і два калектывы: з Маліннік і Орлі. Член Прэзідыума ГП БГКТ А. Мартыновіч, жадаючы ўзнагароджаным поспеху і дзякуючы ўсім за ўвагу, закрыў урачысты пленум.

Сустрэча настаўнікаў і дзеячоў БГКТ з нашымі госцьмі прадоўжылася яшчэ вечарам пры шклянцы чаю. Адбылося гэта дзякуючы як заўсёды гасціннай дырэктар школы Вольгі Стэльмасік.

Да новых сустрэч!

Ян Добаш

НОВАЕ Ў ДУБІЧАХ ЦАРКОЎНЫХ

У Дубічах Царкоўных узяліся за будаванне, як ніколі дагэтуль. Зараз ідзе разбудова памяшканняў гміннага асяродка культуры і гміннага ўпраўлення.

Сёлета аддадуць у карыстанне прасторны будынак для ветэрынарнай службы. Апрача лячэбніцы будзе ў ім шэсць кватэр.

У суседняй вёсцы — Грабаўцы ў верасні бягучага года тамашнія вучні распачнуць новы навучальны год у новай школе. Пабудавалі яе ў грамадскім пачыне. (яц)

ВАДАСХОВІШЧА

Сёлета можна будзе ўпершыню адпачываць над штучным вадасховішчам каля вёскі Чэхі Арлянскія ў Дубіцкай гміне. Займае яно плошчу ў 5,5 гектара. Праз месяц-два прывязуць сюды байдаркі і можна будзе на іх катацца.

У наступным годзе над спамянутым возерам пабудуюць дваццаць невялічкіх домікаў. Тады прыедуць сюды ў водпуск першыя курортнікі з бліжэйшых гарадоў: Бельска Падляшскага і Гайнаўкі. (яц)

„ПРАГУЛКА" Ў КАТЛАХ

Кавалак дарогі, які спалучае катлоўскую вясковую вуліцу з шашою з Бельска ў Нарву, называюць Прагулка. Зрэшты, ёсць гэтых „Прагулак" дзве тут: адна з боку Бельска, другая ж — з боку Пасынак. І якраз пра гэту другую забыліся людзі зусім. Тут — поўна балота, нават прайсці сюдою і то нялёгка. Кажуць: бо солтысу яна непатрэбная, таму і занядбаная такая... Ну, а што можа думаць пра гэта Міхал Чаламей, начальнік гміны? Можа, гміна зробіць работу за катлоўскага солтыса? Або, можа, солтыс усю віну перакіне на катлоўскіх людзей, кажучы, што ім наплявацъ на сваю дарогу?.. Вінаватых, пэўна, не будзе... І работы зробленай таксама не будзе?..

Андрэй Гаўрылюк

МНОГАЕ, БРАТОК, ГУБЛЯЕШ, КАЛІ „НІВУ" НЕ ЧЫТАЕШ!

заслонай. Іван Бартнічук і яго сябры стаялі на пабочыне дарогі і надалей нічога не разумелі з таго, што адбывалася навокал.

Схаваў Бартнічук старшынову запіску ў кішэнь салдацкага мундзіра і накіраваўся за гулам танкаў, што імчаліся на Брэст. У гэтым жа напрамку прабіраліся таксама многія іншыя групы польскіх салдат і цэлыя вайсковыя часці. Яны паперамешваліся з чырвонаармейскімі атрадамі і ніхто на гэта не звяртаў асаблівай увагі. Пад самым Брэстам Бартнічукову групу перапыніў нейкі чырвонаармейскі афіцэр. Іван паказаў яму запіску ад старшыны.

— Ага, ты дамоў? — афіцэр паглядзеў на іх дапытліва. — Добра, пойдзеш, толькі найперш трэба тут разгрузіць польскія эшалоны, каб ачысціць чыгуначную дарогу для праезду ваеннай тэхнікі, — загадаў савецкі афіцэр, і Бартнічукова група накіравалася на вызначаную працу. А там ужо кішэла ад натоўпу польскіх салдат. Іван Бартнічук уліўся ў гэты людскі мурашнік.

І не змог ужо з яго выбрацца. Стаў звычайным ваеннапалонным разбітай дзяржавы. З Брэста накіравалі іх у Мінск, а з Мінска — на поўнач.

— Найдаўжэй трымалі нас між Архангельскам, Котласам і Ухтой, — успамінае Іван Бартнічук. — Будавалі мы там чыгунку.

Салдацкі мурашнік працаваў сярод імхоў Запаляр'я, каб у недаступныя куткі вялікай краіны прадоўжыць жыццедайную нітку жалезнай дарогі, не ведаючы, што дзеецца ў свеце, не ведаючы і таго, што вялікія палітычныя сілы распачалі змаганне таксама і за іх лёс.

Пасля доўгіх і цяжкіх перагавораў, пасля падачы ў адстаўку аж трох міністраў (Саснкоўскага, Залеўскага і Сэйды) прэм'ер-міністр Рэчы Паспалітай Польскай, генерал Уладзіслаў Сікорскі 30 ліпеня 1941 года падпісаў у Маскве з урадам СССР пагадненне аб узаемадносінах і супрацоўніцтве. 12 жніўня таго ж года Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР абнародваў дэкрэт аб амністыі для польскіх грамадзян, „...пазбаўленых свабоды на савецкай тэрыторыі ў якасці ваеннапалонных або на іншай аснове", — як гаварылася ў гэтым дэкрэце.

Ян Бартнічук і цэлае гэта салдацкае змучанае зборышча, што корпалася ў паўночных імхах, хутка адчула дабрадзействы савецка-польскага дагавору.

— Нам аб'явілі, што мы свабодныя людзі і паўнапраўныя грамадзяне. Ды сказалі яшчэ, што адпраўляюць нас, каб мы ўключыліся ў супольную барацьбу з гітлераўскай Германіяй.

Вядома, у салдацкім мурашніку закішэла ад радасці. Не ведалі яны, што з'яўляюцца толькі маленькімі картамі ў вялікай палітычнай гульні. Прафесар Уладзімір Кавальскі, вядомы даследчык гэтага перыяду нашай гісторыі, аўтарытэтна сцвярджае, што:

„Генерал Сікорскі найбольш быў зацікаўлены ў стварэнні 100—150-тысячнай арміі на тэрыторыі СССР, якая магла б падняць палітычнае значэнне яго ўрада і замацаваць становішча Польшчы ў лагеры Аб'яднаных Дзяржаў..."

З поўначы Іван Бартнічук, разам з іншымі былымі палоннымі, трапіў пад Маскву, недзе ў раён Вязьмы.

— Вось тут і пачалося фарміраванне Польскай Арміі, — гаворыць ён. — Я трапіў у сапёры 5 Крэсавай пяхотнай дывізіі.

Не мог ён, зразумела, ведаць, што гэтакія фарміровачныя пункты Польскай Арміі знаходзяцца ў многіх кутках Савецкага Саюза. Але гэта ўжо іншая справа, аб чым наступным разам.

Віктар Рудчык

СОННІК

— 19 —

Вераломства — пагроза пажару або пакражы.
Вермут (віно) — многа клопатаў і смутак.
Вернасць — з табой абыдуцца сардэчна.
Верхавіна — вялікае шчасце.
Верш — цябе чакае шчасце.
Вестка — навіны.
Вехаць — блізкая радасць.
Вецер — нязьдзейсненыя абяцанні.
Вешацца — непрыемнасці.
Веяць — клопаты, смуткі.
Вёска — ціхае жыццё; багатыя вёскі — шчасце; бедныя — цёмная будучыня; быць уладальнікам вёскі — дабрабыт; вясковы свяшчэннік — добрыя парады; вясковая карчма — вясёлая маладосць, шчаслівая старасць.
Вёслы — падарожжа, веславаць — цяжкая, але карысная праца.
Від (краявід) прыгожы — шчасце; брыдкі і сумны — няпэўная будучыня.
Відэлец — поўны ўпадак, правал; есці ім — табе пагражае непрыемнасць.
Візіт — непатрэбны смутак і клопаты; у лекара — непрыемнае наведанне.
Візія (мроі) — не паддайся ашуканству, збаламучанню.
Віка (збожжа) — задавальненне.
Віла (асабняк, дом) — патаемнае каханне.
Вілы — непрыемная праца.
Вільгаць — хвароба.
Вінаград — шчасце; збіраць яго — радасны настрой; вінаграднік — здаровыя дзеці; прас для выціскання вінаграднага соку — спадчына; суп з вінаграду — добрыя часы; воцат з вінаграду — спрэчкі, сваркі, судовая справа.

Добра вам усім смяяцца са здрады жанчыны. А вось мне не да смеху. Выдалі мяне замуж і то ў другой палавіне 20 стагоддзя. Мама так схацела, ды і бацька не быў супроць. Хлопец быў статны, даволі заможны, сям'я шанаваная. І тады абодва бакі вырашылі, што з нас будзе добрая пара.

Мне тады было 20 год, я, праўду кажучы, толькі што закончыла школу і стала на працу, і не ў галаве мне было замужаства, калі фактычна толькі пачала яшчэ жыць. Але, як кажу, абодва бакі рашылі, што так будзе лепш. Хлопец быў на 8 гадоў старэйшы. Усё, здаецца, пасавала, і мы пажаніліся. І толькі тады я даведалася, што такое пекла.

Грыша быў імпатэнтам. Не скажу, каб ён зусім не хацеў мяне. Хацеў! Але як толькі дакранаўся да мяне, ужо быў гатоў. Часам нават здзіўляюся, якім цудам мне ўдалося скамбінаваць з ім двое дзяцей. Дзеці раслі, але радасці з мужа я не мела ніякай. З цягам часу Грышы стала дастаткова толькі прытуліцца да мяне, каб мець сатысфакцыю, а пасля ўжо толькі па жоўтых плямках на яго кальсонах я здагадвалася, што нешта яму прыснілася. Мы сталі спаць асобна.

І вось, цяпер, Сэрцайка, адкажы, калі ласка, што мне, 30-гадовай жанчыне „ў цвеце веку", рабіць? Ці сядзець ціха і быць вялікамучаніцай, ці разглядацца дзе за якім мужыком, ці проста падаць на развод.

Кацярына

Кацярына! Сапраўды ў 20-м стагоддзі многія лічаць варварствам выходзіць замуж, не пазнаўшыся добра.

Усе прапанаваныя табой варыянты кепскія. Быць вялікамучаніцай? — За што і навошта? Ты ж маеш адно жыццё! Знайсці іншага, які б задаволіў цябе сексуальна? — А што на гэта твой муж, калі сарыентуецца? Як ён зможа жыць?.. Узяць развод! — А дзеці? Хто ім заменіць бацьку? Ці не той бычок, які зможа задаволіць цябе?!

Адно выйсце бачу з гэтай сітуацыі. Гані свайго мужа да лекара-сексуолага. У гарадах сексуолагі прымаюць у сямейнай парадні. Такія хваробы там лечаць. Фальшывы сорам твайго мужа можа разваліць вашу сям'ю.

Сэрцайка

БЕЛАВЕЖСКІЯ КАТЛЕТЫ

На гэтыя катлеты трэба ўзяць 500 г бачку, адну сталовую лыжку мукі, 60 г свініны з шынкі, 2 сталовыя лыжкі малака, 80 г зялёнага гарошку, палавіну цыбуліны, 2 яечкі, 3 сталовыя лыжкі змеленай булкі, 3 сталовыя лыжкі растопленага масла, соль.

Бачок (з костачкай) парэзаць на кавалкі так, каб пры кожнай порцыі засталася костачка. Пасля гэтага мяса разбіць, а костачкі аскрэбсці. На падрыхтаваныя кавалкі мяса палажыць фарш і загарнуць, робячы нешта накшталт каўбасак, якія трэба два разы памачыць у збітым з малаком яечку і паніраваць у змеленай булцы. Падрыхтаваныя „каўбаскі" абсмажыць у вялікай колькасці тлушчу (як фрыткі), пасля чаго паставіць у духоўку і запячы.

Падрыхтоўка фаршу. Свініну з шынкі нарэзаць дробна і падсмажыць. Дадаць падсмажаную цыбулю, соль і зялёны гарошак, усё гэта перамяшаць, падсмажыць і развесці мясным булёнам так, каб атрымалася не надта густая маса.

Падаем белавежскія катлеты са смажанай бульбай і марынаванымі пячурыцамі або зялёным гарошкам.

МАГІЛЁЎСКІЯ КАЎБАСКІ

На 300 г яларічыны без косці бярэм 160 г сала, 2 зубкі часнаку, 1 яйцо, 1 сталовую лыжку мукі, 1 сталовую лыжку растопленага масла, 6 бульбін, перац, соль. Мяса і сала два разы прапусціць праз мясарубку. У атрыманую масу дадаць дробна нарэзаны часнок, перац і соль і добра перамяшаць. Тады з гэтай масы зрабіць невялікія каўбаскі, паніраваць іх у муцэ і складваць у змазаную тлушчам ванначку. Зверху каўбаскі змазаць яйцом і ўставіць у моцна нагрэтую духоўку. Гатовыя каўбаскі падаваць з варанай ці смажанай бульбай, а да гэтага абавязкова нейкую салату.

Гаспадыня

ЯКАЯ КАРЫСЦЬ АД АЛЕЮ?

Аліўкавы алей — толькі адна са шматлікіх разнавіднасцей алеяў, кампанентаў харчовых прадуктаў, якім у наш час надаецца вялікае значэнне ў прафілактыцы і барацьбе з „эпідэміяй" стагоддзя — ішэмічнай хваробай сэрца (стэнакардыя, завал, парушэнні рытму сэрца).

Як і іншыя алеі (сланечнікавы, кукурузны, соевы і іншыя), аліўкавы алей утрымлівае вітамін F, які практычна адсутнічае ў тлушчах жывёльнага паходжання. Вітамін F адносіцца да ліку ненасычаных тлустых кіслот, якія не сінтэзуюцца ў арганізме чалавека, але надзвычай яму неабходны — яны садзейнічаюць абароне сэрца ад атэрасклерозу і, такім чынам, ад ішэмічнай хваробы. Акрамя таго яны з'яўляюцца папярэднікамі некаторых іншых злучэнняў, якія рэгулююць мясцовыя абменныя працэсы, што таксама вельмі важна пры шэрагу захворванняў. Па ўтрыманню вітаміну F сланечнікавы, кукурузны і соевы алеі значна пераўзыходзяць аліўкавы.

Антысклератычнае ўздзеянне вітамін F аказвае толькі пасля расшчаплення аліўкавага, а таксама іншых алеяў у страўнікава-кішачным тракце.

Найболей эфектыўна выкарыстоўваць аліўкавы і іншыя алеі ў розных салатах, закусках, якія гатуюцца са свежай агародніны (асабліва з капусты). Надзвычай карысныя ў гэтым плане нерафінаваныя (сланечнікавы і кукурузны) алеі. У іх асадку ўтрымліваецца другі важны супрацьсклератычны кампанент — фосфаліпіды, якія ўзмацняюць антысклератычнае ўздзеянне вітаміну F.

Разам з тым неабходна засцерагчы многіх аматараў самалячэння ад злоўжывання алеямі. Жывёльныя тлушчы гэтак жа неабходны арганізму чалавека, як і расліныя. У сваім харчаванні кіруйцеся простым правілам: 1/3 частка ўсіх тлушчаў, якія вы спажываеце, павінна быць раслінага паходжання.

БУДЗЕМ ЗНАЁМЫ!

Ад нядаўна я з'яўляюся падпісчыкам „Нівы". Кожны нумар чытаю з вялікім зацікаўленнем, але паколькі пры гэтым узнікае шмат пытанняў, я вырашыў напісаць гэты ліст.

Мне 29 год, па адукацыі я біёлаг, працую ў Аддзеле аховы асяроддзя і воднай гаспадаркі Гарадской управы ў Калішы. Мае заміланванні — турызм, этнаграфія і мовазнаўства.

Ужо некалькі год цікаўлюся ўсім, што славянскае. Асабліва займальныя для мяне гісторыя, геаграфія і этнаграфія заходніх і ўсходніх славян. Але паколькі гэта тэма, як кажуць, не рэчка, а акіян, я ў стане знаёміцца толькі з некаторымі нацыянальнасцямі і этнічнымі групамі. Да гэтай пары мне ўдалося пазнаёміцца ў нейкай ступені з лэмкамі і кашубамі.

А цяпер вось я хацеў бы перажыць сапраўдное спатканне з усім, што беларускае. І тут пачынаюцца мае просьбы. „Ніва" прызначана для чытача, які з уласнага вопыту ведае большасць спраў, што ўзнімаюцца на яе старонках, чытач жа з іншай часткі Польшчы бачыць многія тэмы няясна, а часам ён нават здзіўлены іх існаваннем. Таму вельмі хацелася б мне ведаць нешта пра абсяг і метады дзейнасці вашага таварыства, пра розныя самадзейныя мастацкія калектывы (іх колькасць, від, сядзіба), пра розныя мерапрыемствы, пра размеры і магчымасці беларускага школьніцтва ў Польшчы і г.д. і т.п.

Я вельмі хацеў бы перапісвацца з равеснікам (ці равесніцай) — беларусам, які меў бы хоць крыху падобныя зацікаўленні. А каб яшчэ ён меў ахвоту дапамагчы мне ў вывучэнні вашай мовы, было б проста цудоўна! (Пісанае слова я разумею вельмі добра, а гаворку — ужо горш, а каб меў сам штось сказаць ці напісаць — было б цяжка...).

Хачу дадаць яшчэ некалькі інфармацый пра сябе. У часе вучобы ў вышэйшай навучальнай установе я па працягу пяці гадоў працаваў у студэнцкім радыёцэнтры. Цікавіць мяне журналістыка (культурна-асветная і навукова-папулярная). Уважліва сачу за справамі нацыянальных меншасцей у нашай краіне: пачынаючы ад усіх славян да грэкаў, цыганоў, караімаў. Вельмі люблю гадаваць у хаце ўсялякіх мілых звяркоў — зямных і водных, ды часамі пішу штось у рытм і ў... шуфляду.

Міраслаў Кароляк

Мой адрас:
Mirosław Karolak
ul. Babina 6-7/7
62-800 Kalisz

Ад. рэд. Кнігарня ў Беластоку, пра якую пытаеце, ахвотна высылае беларускія кнігі за паштовым заліччэннем. Запатрабаванне трэба накіроўваць па адрасу: Księgarna Wydawnictw Importowanych
ul. Kilińskiego 10
15-089 Białystok

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Веснавыя парадкі вакол новай школы ў Дубяжыне. Фота са школьнага архіва.

МАЛЕНЬКІЯ ПАМОЧНІЦЫ

Оля і Ліда бавіліся на падворку. Убачыла Оля, як Пятрок памагае сваёй маме развешваць бялізну, і сказала сяброўцы:

— І я сёння маме памагала.

— І я таксама, — адказала Ліда. — А што ты рабіла?

— Выцірала талеркі, і лыжкі, і відэльцы.

— А я чаравікі пачысціла.

— Маміны? — спытала Оля.

— Не, свае.

— Дык якая ж гэта дапамога маме? — засмяялася Оля. — Ты ж для сябе іх пачысціла.

— Але затое сёння для мамы будзе менш работы, — сказала Ліда.

Так ці не?

ВЕРАБЕЙЧЫК

Марынка ўбегла ў пакой вясёлая, і адразу з парога закрычала:

— Глядзіце! Верабейчык!

Люда сядзела ля стала і малявала. Яна ўсхапілася з месца, адсунула крэсла і кінулася да сястры:

— Дзе?

— Вось, — раскрываючы далоні, Марынка паказала шэрую птушачку.

— Мабыць, з дрэва зваліўся і пабіўся, — сказала мама.

— А ён выздаравее?

— Не ведаю, трэба яму памагчы.

— Выздаравее! Выздаравее! — стараліся перакрычаць адна другую дзяўчаткі. — Мы будзем яго даглядаць.

У той жа дзень мама прынесла ад суседзяў старую клетку і пасадзіла ў яе верабейчыка. Марынка і Люда паставілі ў клетку сподачак з вадою: накрышылі хлеба, насыпалі круп.

У першы дзень птушачка прасядзела настрашыўшыся ў куточку, нічога не ела. На другі дзень трошкі падзяўбла. А праз некалькі дзён ужо весела скакала з перакладзінкі на перакладзінку.

На двары была вясна. Па зялёных кронах дрэваў ледзь заўважна прабягаў цёплы ветрык, ярка свяціла сонца, у паветры звінелі птушыныя галасы.

Алег Буцень

МАЛЕНЬКІЯ АПАВЯДАННІ

У адзін з такіх дзён Люда падышла да адчыненага акна, над якім вісела клетка, глядзіць, а верабейчык зноў настрашыўся і сядзіць сумны ў куточку. Праляціць каля акна нейкая птушачка — ён ажывіцца, матне галавою за птушачкай, распушыць крылы і зноў замірае. Мабыць, хацелася і яму паляцець у сіняе неба.

Шкада стала Людзе верабейчыка. Яна адчыніла дзверкі клеткі і... выпусціла яго на волю.

У гэты момант у пакой убегла Марынка. Убачыла пустую клетку, пытаецца:

— А дзе верабейчык?

— Выпусціла, — адказала Люда.

— Эх ты! — накінулася на яе Марынка. — Гультайка! Даглядаць яго не хочаш, дык выпусціла!

— І зусім не, — заспрачалася з ёй Люда. — Яму цесна ў клетцы, а ён лётаць хоча.

Так ці не?

АСТРЫ

Убачыў Сярожка ў двары сястру Юлю і адразу да яе:

— Глядзі, якое насенне. — І расціснуў кулак. — З яго астры будуць. Дзядзька Сямён даў.

— Дай мне, — папрасіла Юля.

— Не, сам пасаджу.

Вельмі хацелася Юлі выгадаваць кветкі. Яна даўно ўжо марыла аб гэтым.

— Хочаш, — запрапанавала яна брату, — бяры за іх мае каляровыя алоўкі.

Пасумняваўся трошкі Сярожка, паўдаваў, але згадзіўся. Аддаў за алоўкі чатыры зярняткі насення, а рэшту сабе пакінуў.

Пасадзіла Юля свае зярняткі ў вазон. Кожны дзень палівала. А калі з'явіліся чатыры раслінкі, вынесла вазон на балкон, каб сонца іх грэла, памагала расці і каб цёплы дожджык паліваў.

Цудоўныя астры выраслі ў яе. А Сярожкава насенне так і засталося ляжаць у карабочку.

Прыйшлі неяк да мамы госці, убачылі кветкі, кажуць:

— Якія прыгожыя! Дзе вы іх дасталі?

Зачырванелася Юлька ад пахвалы і, саромячыся, усміхнулася. А тут, адкуль ні вазьміся, Сярожка...

(Працяг на стар. 10)

З раённага агляду

„Беларуская песня" ў Дубінах

У суботу, 5 красавіка, вясковы клуб у Дубінах каля Гайнаўкі запоўніўся школьнай моладдзю. Тут праходзіў раённы агляд „Беларуская песня-86" для школьнікаў. Спявалі вучні з падставовай школы ў Ляўкове Старым, Ляшуках, Дубінах, Гародчыне, Нарве, Іванках, Курашаве, Новым Беразове, Махнатым, Старым Корніне, Дашах і Чаромсе.

Прыняло ўдзел 14 салістаў, 8 дуэтаў і 9 вакальных калектываў.

У маладых спевакоў адчуваліся шчырыя пачуцці любві да роднай песні. Звонкія мілыя галасы стварылі святочную атмасферу ў вясковым клубе. Зала была запоўнена іх школьнымі сябрамі, настаўнікамі і мясцовымі жыхарамі.

Раённы агляд на Гайнаўшчыне быў доказам, што і ў сэрцах маладога пакалення жыве наша родная песня.

Журы закваліфікавала на цэнтральны агляд 6 салістаў: Марыю Сцепанюк з Новага Беразова, Марыю Аліфер з Ляўкова, Малгосю Такаюк з Дашоў, Андрэя Кузуба з Чаромхі, Эву Галіцкую з Нарвы і Тамару Назарук з Гародчына; дуэты з Ляўкова, Нарвы, Чаромхі і Дубін; квартэты з Ляўкова, Іванкаў і Ляшукоў, а таксама вакальныя калектывы з Ляўкова, „Беларусачкі" з Дашоў, з Ляшукоў, Дубін і Зуброў.

Усім спевакам жадаем далейшых поспехаў. Няхай родная песня будзе іх верным спадарожнікам у жыцці.

Янка Мордань

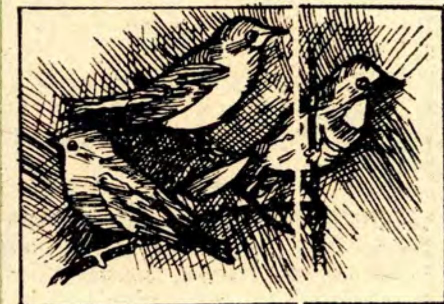

А. Матуціс

ВЕРАБ'ІНАЯ РАБОТА

**Трохі больш, чым капейка,
Скача, скача верабейка
Па сцяжынцы
Міма нас...
— Верабейка, ці хоць раз
Працаваў ты?
— Жартаўнік!
Я працую!
Чык-чырык!
У гняздо нясу з ахвотай
Чарвяка,
Як бегемота.
Вераб'ю —
Работы хопіць.
Ён сваю работу
Робіць.**

З літоўскай мовы пераклаў Павел Марціновіч

ЗЯРНЯТКІ

ПАДРУЧНІК РОДНАЙ МОВЫ ДЛЯ ТРЭЦЯГА КЛАСА
Аўтары Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

СОНЦА

Сонейка свеціць
Ад ранку да вечара,
Сонейка грэе
Ад ранку да вечара
І не таму,
Што рабіць яму нечага.

Хоча яно,
Каб шумелі сады,
Каб у садах
Спелі дзецям плады,
Каб колас у полі
Хіліўся да раллі,
Каб травы раслі
І каб кветкі цвілі,
Каб людзі шчасліва
Жылі на зямлі.

Іван Муравейка

1. Дзеля чаго свеціць сонейка? Адкажыце некалькімі сказамі.
2. Прачытайце сказы. Якое пачуццё і настрой трэба выказаць у іх?

1. Надакучыла зіміца! 2. Ну, прыходзь хутчэй, вясна! 3. Хай твая краса дабра дасць і ўпрыгожыць гэты край! 4. А як прыгожы ў час вясны бярозак першыя ўборы, калі яны на касагорах у сонцы мараць свае сны! 5. Дзень добры вам, лясы і гоні! 6. Дзень добры, вясна!

З твораў Я. Коласа.

У клічным сказе выказваецца прывітанне, заклік або моцнае пачуццё. У канцы клічнага сказа ставім клічнік (!).

3. Прачытайце сказы так, каб яны былі клічнымі. Пры спісванні замест кропак устаўце патрэбныя літары. Не забудзьце пра клічнікі ў канцы сказаў.

1. Вітаю ц...бе, Жэня, у нас 2. Заўтра ў нас кіно 3. Давай мал...ваць разам 4. Гл...дзіце, які в...лікі загончык ускапалі Алеся і Люся 5. Пам...тай, не спазняйся на занятку 6. Пры рашэнні задачкі не сп...шайся

4. Прачытайце. Вызначце апавядальныя, пытальныя і клічныя сказы. У канцы іх пастаўце патрэбны знак.

ПРОСТА БАБУЛЬКА

Па вуліцы ішлі хлопчык і дзяўчынка А перад імі ішла бабулька Пасля дажджу было вельмі слізка Бабулька пасліznулася і ўпала

— Вазьмі маю сумку, — крыкнуў хлопчык і кінуўся на дапамогу бабульцы

Калі ён вярнуўся, дзяўчынка спытала яго:

— Гэта твая бабуля
— Не, — адказаў хлопчык
— Мама, — здзівілася сяброўка
— Не
— Ну, цёця або знаёмая
— Зусім не, — усклікнуў хлопчык. — Гэта проста бабулька

5. Прачытайце сказы. Звярніце ўвагу на выдзеленыя словы і знакі прыпынку.

Салавейка, бязмерна люблю я твой спеў. Мы зараз пойдзем, **дзеці**, на шпацыр. **Край наш беластоцкі**, усім сэрцам цябе я люблю. **Зіна** і **Валя**, куды вы хадзілі? **Хлопцы**, бяжым на луг! Народ пранясе цябе, **родная мова**, святлом незгасальным у сэрцы сваім.

Зваротак (zwrot) — гэта адно або некалькі слоў, што называюць асобы ці прадметы, да якіх звяртаемся ў размове: глянь, Вася, які прыгожы матацыкл. Зычу табе шчасця, браце мой родны, у жыцці працавітым тваім.

У сказе звароткі аддзяляем коскамі.

ПАЗНАЁМІМСЯ

СССР, 301254, Тульская обл., Одоевский район, п/о Рылёво, Гречишкину Валерию. 5 клас.

* ✲ *

СССР, 301254, Тульская обл., Одоевский район, с. Рылёво Гончарову Сергею. 5 клас.

* ✲ *

СССР, 346514, Ростовская обл., г. Шахты-14, ул. Баррикадная, 4, кв. 4. Нефёдовой Наташе. 4 клас.

* ✲ *

СССР, 344065, г. Ростов-на-Дону, ул. Киргизская, 9/1, кв. 1. Павленко Лена. 5 клас.

* ✲ *

СССР, 346514, Ростовская обл., г. Шахты-14, ул. Баррикадная, 12а, кв. 13. Поповой Юлии. 10 год.

* ✲ *

СССР, 344065 г., Ростов-на-Дону, ул. Грысенко, 21/62, кв. 54. Клочков Игорь. 3 клас.

* ✲ *

СССР, 346555, Ростовская обл., г. Шахты, пос. Майский, ул. Железнодорожная, 7а, кв. 33. Шевляков Олег. 5 клас.

* ✲ *

СССР, 346406, Ростовская обл., г. Новочеркасск-6, пер. Электровозный, 12. Крамаровой Лене. 20 год.

* ✲ *

СССР, 346555, Ростовская обл., г. Шахты, пос. Майский, ул. Ленина, д. 10, кв. 32. Щиндрыгину Андрею. 5 клас.

* ✲ *

СССР, 346555, г. Шахты, ул. Первомайская 26. Копыловой Кате. 5 клас.

* ✲ *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. К. Лібкнехта, 122, кв. 17. Каця Болбат, 4 клас.

* ✲ *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. К. Лібкнехта, 118, кв. 34. Вера Панамарова, 4 клас.

* ✲ *

БССР, 220060, г. Мінск-60. вул. Волаха, 49, кв. 23. Юля Нікіценка, 4 клас.

ПІШУЦЬ ШКОЛЬНІКІ

ДАРАГАЯ „ЗОРАЧКА“!

Завуць мяне Анеля Самоцік. Вучуся я ў восьмым класе. Хачу Табе, „Зорачка“ расказаць пра вялікае свята, якое адбылося ў нашай школе. Яно было звязана з Днём Жанчын і адначасова з XXX-годдзем „Нівы“.

На гэтае свята мы запрасілі гасцей з гміны. Яны прыбылі на нашае запрашэнне. На ўрачыстасць прыйшлі таксама мамы і бабулі вучняў. Запрасілі мы і Цябе, „Зорачка“, але Ты не прыехала. Шкада, што Цябе не было.

На пачатку была прывітальная песня. Мы прывіталі ёю гасцей і запрасілі іх на наш міні-канцэрт. Песні ў канцэрце былі падарункам разам з кветкамі нашым настаўніцам. Потым дзеці ўручалі кветкі прыбылым мамам. А далей былі вершы і песні для нашых мам.

Другая частка праграмы была прысвечана гадавіне „Нівы“ і БГКТ. У гэтай частцы былі вершы, гумары, проза, сцэнкі і песні. Рэпертуар быў вельмі багаты, а пры тым цікавы і весёлы.

У час кароткага перапынку ўдзельнікі падмацаваліся булачкамі з аранжадай з нашай школьнай спулдзельні „Пчолка“.

А пасля перапынку пачаўся вялікі баль-маскарад. Усе вучні былі ў масках. Былі тут і лясніч, і воўк, і чырвоная шапачка, і разбойнік-пірат, і сняжынкі, і шмат-шмат іншых вобразаў з казак. А каралямі балю была пара „арабаў“ — Кася Кунцэвіч і наш настаўнік фізкультуры Ярослаў Раманчук. У час танцаў кожны мог паспрабаваць свайго шчасця — выцягнуць лёс латарэі. Грошы з гэтай латарэі мы перадалі на фонд пабудовы музея ў Гайнаўцы.

Гулялі мы вельмі хораша, доўга і добра. З намі гулялі і нашыя настаўнікі і госці.

Было цудоўна. Шкада толькі, што Цябе не было, „Зорачка“.

Анеля Самоцік, Ляшукі

ВЯСЁЛЫ КУТОЧАК

МОЖНА І БОЛЕЙ

— Ці ты можаш, любы сынку,
Памаўчаць хаця б хвілінку?
— Каля дошкі ў школе, тата,
Магу і болей я маўчаць...

ДАМОВІЛІСЯ

— За адказ твой, Адась;
Паставіць тройку не магу я!
— Ні-ні! — вучань паспяшае. —
Чацвёрка будзе аж занадта!..

ЖАЛАСЛІВЫ

— Чаго гэта ў цябе, —
Бацька да Пеці, —
Адны толькі тройкі
У трэцяй чвэрці?!
— Бо настаўнікаў жа
Дырэктар лае,
Калі ў іх класе
Хтосьці двойку мае.

П. Капчык, настаўнік

ВУЧНЁЎСКАЯ ТВОРЧАСЦЬ

Святу Першамая прысвячаюць свае творы вучні пятага „Б“ класа з гайнаўскай школы № 2. Вучыць беларускай мовы іх настаўнік Пётр Гініш.

МАЙ

Свята Першамая
На усёй зямлі.
Розныя людзі
У паходзе ішлі.
Усе яны не хочуць вайны!
За мір на свеце
Змагаюцца яны!

Мір — вялікае шчасце!
Не дазволім яму прапасці!

Яраслаў Сац

ПЕРШАМАЙ

Першамай!
Сцягі высока ўзняты.
Кветкі засланілі свет.
Першамай!
Вясны і сонца свята,
Ты да нас у сонцы
Заглядай!

Аня Казімірук

1 МАЯ

Першае Мая —
Святы дзень.
Мы ідзем у паходзе
У гэты дзень.

Ідзе Аня, ідзе Ваня,
Усе ідуць радком,
Людзі мараць аб спакоі
І не хочуць знаць аб боі.

Мы сцягі нясем
І песні аб міру пяем.

Марэк Мацюка

1 МАЯ

1 Мая — сонечны дзень.
Усе народы на свеце ідуць,
Каб бараніць мір,
Каб не было бомбаў.

Ідуць дзеці і дарослыя,
Усе нясуць транспаранты,
Каляровыя і вялікія,
Як мір на зямлі.

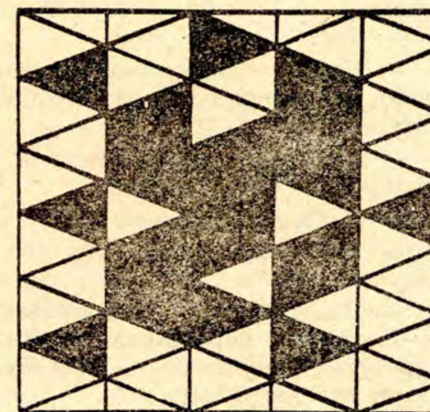
Эля Антонюк

(Працяг са стар. 9)

МАЛЕНЬКІЯ АПАВЯДАННІ

— Гэта мае астры.
— Як гэта твае? — здзівілася Юлька.
— Як, як... Я ж табе насенне даў. Помніш?
— Дык гэта ж насенне, а не кветкі...
— Ну і што? Значыць, і кветкі мае...
Так ці не?

АДГАДАНКА

Колькі трохвугольнічкаў на гэтым малюнку?

Адрас рэдакцыі: „Зорка“ 15-950 Białystok, ul Wesołowskiego 1

Piątek, 9 V — 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT 10.10 Wyścig Pokoju i M.Ś. w boksie. 11.25 Defilada — rep. film. 11.55 Uroczysta odprawa warty. 13.00 39 Wyścig Pokoju 14.30 TTR — s. II Mat. 15.00 W szkole i w domu. 16.20 Nurt 16.20 Program dnia i DT. 16.25 Piątek z Pankracym. 16.50 39 Wyścig Pokoju. 17.20 DT. 17.30 Nie tylko dla oszczędnych. 18.00 Ballada o wojnie i pokoju. 18.50 Wystąpienia Ambasadora CSRS 19.00 Dobranoc. 19.10 Studium. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor Rządowy. 20.30 „Na wszystkich niedostępnych drogach" — film dok 22.00 Studio Sport. 22.15 DT. 22.40 Program rozrywkowy. 23.20 DT.

Sobota, 10 V — 7.25 TTR — s. IV Upr. rośl. 7.55 TTR — s. IV Mech. rol. 8.25 Program dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Sobótka oraz film „Czterej pancerni i pies". 10.30 DT 10.40 Stare, nowe i najnowsze. 12.10 W świecie ciszy. 12.40 TV Koncert Życzeń. 13.10 TV Biuro Pośrednictwa. 13.30 TV Lista Przebojów. 13.50 Morze wokół nas. 14.30 Azymut. 15.00 DT 15.05 Antologia dramatu powszechnego: G Bernard Shaw — „Mąż przeznaczenia". 16.15 Spotkanie z pisarzem — K. Koźniewski. 16.50 Los. Dużego Lotka 17.00 Studio Sport — 39 Wyścig Pokoju. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Poślubiłem dziewczynę z fotografii" — film. 21.35 Czas. 22.25 Studio Sport. 22.45 Siedem dni na świecie. 23.00 Sportowe rytmy tygodnia. 23.45 Kino nocne: „Okup" — film irlandzki (4).

Niedziela, 11 V — 7.25 Wszechnica obywatelska. 7.50 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek. 10.30 DT. 10.35 Dzieje zamków — franc. film dok. 11.35 „Linda" — węg. film fab. 12.40 Siedem anten. 13.25 TV Koncert Życzeń. 14.10 Kraj za miastem. 14.30 Ludzie naszej epoki. 15.00 DT. 15.05 „Jaśkowe zabawki" — widowisko TV czech. 16.00 Studio Sport — 39 Wyścig Pokoju. 17.10 Studio 1 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Białe, niebieskie, czerwone" — serial franc. (6). 21.00 Pegaz. 21.45 Sportowa niedziela. 22.35 Leksykon pol. muz. rozr 23.15 DT.

Poniedziałek, 12 V — 13.30 TTR — s. II Fiz. 14.00 TTR — s. II J. pol 14.30 Nurt 15.00 Program dnia i DT. 15.05 Studio Sport. 16.30 Stowarzyszenie myślących. 16.55 „Na lewo od pingwinów" (19) — serial RFN. 17.20 DT. 17.30 „Bezlitosny front" — serial NRD. 18.30 Echa stadionów. 19.00 Dobranoc. 19.10 Laboratorium. 19.30 Dziennik. 20.00 Rozmowa na telefon (1). 20.45 Teatr TV: H Kippahardt — „Eichmann, czyli o banalności zła". 21.30 Kronika Wyścigu Pokoju. 21.45 DT. 22.05 Z życia — film dok. 22.50 Rozmowa na telefon (2). 23.05 DT. 23.10 J. niem. (26).

Wtorek, 13 V — 8.10 Fiz. kl. VIII. 9.00 Plast. kl. III. 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Avenida Paulista" (2) — film braz. 11.25 Magazyn domatora. 11.40 Rozmowy o wartościach. 11.45 Wiosna — film węg. 12.00 Hist. kl. VII 12.50 Hist. kl. IV lic. 13.30 TTR — s. IV. Mat. 14.00 TTR — s. IV Hod. zwierz 14.30 Plast. kl. III. 14.55 Program dnia i DT. 15.00 Studio Sport — 39 Wyścig Pokoju. 16.30 Akademia Muzyczna. 16.55 Cojak. 17.20 DT. 17.30 Gazeta rolnicza. 18.00 TV Informator Wydawniczy. 18.20 Spór o gospodarkę. 19.00 Dobranoc. 19.10 Diagnoza. 19.30 Dziennik. 20.00 Zebranie otwarte 20.30 „Avenida Paulista" (2) — film braz. 21.45 DT. 22.05 Kronika Wyścigu Pokoju i M.Ś. w boksie. 23.05 DT. 23.10 J. ang. (26).

Środa, 14 V — 8.10 Geogr. kl. V. 9.00 Muzyka kl. I. 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany. 11.20 Zielono nam. 11.30 Prawo na co dzień. 12.00 J. pol. kl VI. 12.50 Chem. kl. VII. 13.30 TTR — s. II Upr. rośl. 14.00 TTR — s. II Hod. zwierz. 14.50 Muz. kl. I. 15.25 Nurt. 15.55 Program dnia i DT. 16.00 Studio Sport — 39 Wyścig Pokoju. 17.00 Tik-Tak. 17.20 DT. 17.30 Los. Ex. i Super Lotka. 17.50 „Za nocleg płaciło się głową" — film dok. 19.00 Dobranoc. 19.10 Układ Warszawski — wojsk. pr. dok. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 „Greta" — film TP. 21.25 Kronika 39 Wyścigu Pokoju. 21.40 DT. 22.05 Trybuna Sejmowa. 22.50 DT. 22.55 J. ros. (26).

Czwartek, 15 V — 8.10 Hist. kl. VI. 9.00 Praca-tech. kl. II. 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Zabić sędziego" — film franc. 11.30 Szkoła dla rodziców. 11.40 Historia najbliższa. 12.00 Biol. kl VII. 12.50 J. pol. kl. I lic. 13.30 TTR — s. IV Fiz. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 14.50 Praca-tech. kl. II. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 Studio Sport — 39 Wyścig pokoju. 17.30 DT. 17.40 Mieszkać. 18.05 Żołnierska, frontowa przyjaźń. 18.30 Sonda. 19.00 Dobranoc. 19.10 Film dok. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 „Zabić sędziego" — franc. film. 21.35 Studio Sport. 21.50 DT. 22.10 Klub Międzynarodowy. 22.50 M.Ś. w boksie. 23.20 DT. 23.25 J. franc. (26).

Bielsk Podl. Greistoke: Legenda Tarzana — władcy małp. 12—14. Jestem przeciw — pol. 17—18.

Czeremcha Cały ten zgiełk — USA 14. Kobieta i jej 4 mężczyzn — radz. 17—18.

Czyże Na ringu — rum. Wujaszek Marian miliarderem — rum. 14—18.

Hajnówka Gliniarz z Boverly Hilles — USA 12—13. Człowiek z akordeonem — radz. 14—16.

Michałowo Tajemniczy Budda — chiński 13—18.

Mielnik Błękitne góry czyli nieprawdopodobna historia — radz. 14—15. Sęp — węg. 17—18.

Milejczyce Legenda o Paulu i Pauli — NRD Ojciec królowej — pol. 14—18.

Nurzec Liliowa akacja — węg. 14—15. Tato, ja już wyszłam za mąż — bułg. 17—18.

Orla Tajemnica Aleksandra Dumasa — czes. Anna — węg. 14—18.

Rajsk Jestem przeciw — pol. Jak rozpętałem II wojnę światową — pol. 14—18.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль новы	Стыль стары	Святы, імявіны		Сонца усх.-зах	Месяц усх.-зах.
нядзеля	**11**	**28**	**Францішка, Якуба**	**Віталія, Кірылы**	4.48-20.18	5.35-23.36
панядзелак	12	29	Дамініка, Панкраца	Арцёма, Фядота	4.46-20.19	6.11-0.33
аўторак	13	30	Роберта, Серваца	Якава, Даната	4.45-20.21	7.00-1.00
серада	14	1	Дабеслава, Баніфаца	Тамары, Ірэміі, Макара	4.43-20.22	8.02-1.17
чацвер	15	2	Яна, Зофіі	*Барыса, Глеба*	4.42-20.24	9.14-1.50
пятніца	16	3	Андрэя, Венчыслава	Цімафея, Феадосія	4.40-20.26	10.32-2.13
субота	17	4	Брунона, Веранікі	Пелагеі, Сільвана	4.38-20.27	11.51-2.31

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Самыя балючыя справы ў гміне Нараўка ● Каб нас шанавалі ● Хто знеахвочвае сялян да працы ● У „Прысутнасці" пра „Бацькаўшчыну-3" і крышынка студэнцкага слоўніка ● Хроніка БГКТ і пленум Бельскага аддзела БГКТ ● Паказ гаспадаркі Беларусі ў Варшаве ● Васіль Быкаў — лаўрэат ● „Зорка" ● Бельскі беларускі ліцэй разрастаецца ● Элеанора Баран — настаўніца беларускай мовы ў Вольцы ● Як раскопвалі Рыбакі ● Працы ўмелых рук ● Валенныя сцежкі кіруюцца ў Іран ● Слухаем і спяваем „Беларусачку" ● Будзем знаёмы ● У беларускай кухні — бліны ● Сэрцайка ● Соннік ● Гумар

Аліна Іванюк, Арэхавічы. З прыемнасцю прачыталі твой верш „На трыццаты год „Ніві" і захаваем мы яго на добры ўспамін. Просім пісаць таксама карэспандэнцыі пра жыццё роднай ваколіцы, школы. Будзем дружкаваць.

Анатоль Маўчун, Познань. Дзякуем за дасланыя беларускія песні, у іх ліку „Вы шуміце, бярозы", якую прасілі настаўнікі школы ў Ляшуках. Гэта прыгожы прыклад узаемадапамогі паміж намі, беларусамі.

В. Петручук, Беласток, Г. Мароз, Старое Беразова. Падзяляем ваша абурэнне і спачуваем крыўдзе. Аднак лічым, што найважнейшае — гэта служыць добра грамадскай справе і свайму часопісу. Вашыя выказванні мы накіравалі ў адпаведны адрас.

ГАДАВІНЫ

120 год таму назад

17.5.1866 г. нар. Юльян Мархлеўскі (пам. 22.3.1925 г.) — дзеяч польскага і міжнароднага рабочага руху, член „Пралетарыята", Сацыял-дэмакратычнай партыі Польшчы і Літвы, педагог, гісторык.

50 год таму назад

15.5.1936 г. нар. Барыс Сачанка — беларускі пісьменнік і грамадскі дзеяч, у друку выступіў у 1956 г., першая кніга — „Дарога ішла праз лес" (1960), аўтар шматлікіх апавесцей, рамана „Вялікі Лес" і іншых твораў. Адзін з вядучых сучасных беларускіх празаікаў.

КАБ ЛЯГЧЭЙ ЗДАБЫЦЬ „НІВУ"

Штораз болей нашых чытачоў, асабліва з малых мясцовасцей, наракае, што цяжка набыць „Ніву". Беластоцкае прэсавае выдавецтва, якое выдае наш часопіс, сумольна з нашай рэдакцыяй шукае спосабаў, як дапамагчы людзям купіць „Ніву". Мы хочам, каб нас чыталі ў кожнай хаце, у кожнай сям'і і на хутары, і ў сяле, і ў мястэчку, і ў вялікім горадзе. Таму просім напісаць, ці варта нам старацца, каб „Ніва" прадавалася:

1. у вясковых крамах;
2. у злеўнях малака;
3. солтысамі;
4. старшынямі або актывістамі вясковых гурткоў БГКТ;
5. іншымі спосабамі (напішыце, якімі?)

Чытачоў з вялікіх гарадоў просім падаць нам адрасы кіёскаў „Руху" (горад, скрыжаванне вуліц, клуб, вакзал і г.д.), дзе ім найзручней было б купляць „Ніву".

Вельмі просім дапамагчы нам у гэтай важнай справе!

Рэдакцыя

У БГКТ

8-11.05.86 — Студэнцкі рэйд „Развітанне" на трасе Нараўка — Ляўкова — Ляшукі — Лука — Семяноўка.

10.05.86 — Адкрыццё Сямяціцкіх дзён культуры, якія праводзіцца будуць 10-17 мая г.г. Дзень 17 мая будзе Днём беларускай культуры.

11.05.86 — Фэст у Мілейчыцах з нагоды Дня Перамогі. З канцэртам выступяць беларускія калектывы з Рыбалаў і Дашоў.

13.05.86 — Пленум аддзела БГКТ у Чыжах.

— Пасяджэнне праўлення гуртка БГКТ пры ГСе ў Дубрве Беластоцкай, пачатак а 13-ай гадзіне.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

423. Гурток БГКТ у Трасцянцы гм. Нарва) — 2.000 зл.
424. Вучнёўскі кааператыў „Раніца" кравецкіх школ у Беластоку — 2.000 зл.
425. ВЗСР „Сялянская самапомач" у Беластоку, Гаспадарчае прадпрыемства ў Гайнаўцы — 5.000 зл.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання

Наш адрас: **Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6.** Тэлефон 28-89.

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцк (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

Адрас рэдакцыі:
„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 104 zł; półr. 208 zł; rocznej 416 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach;
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.
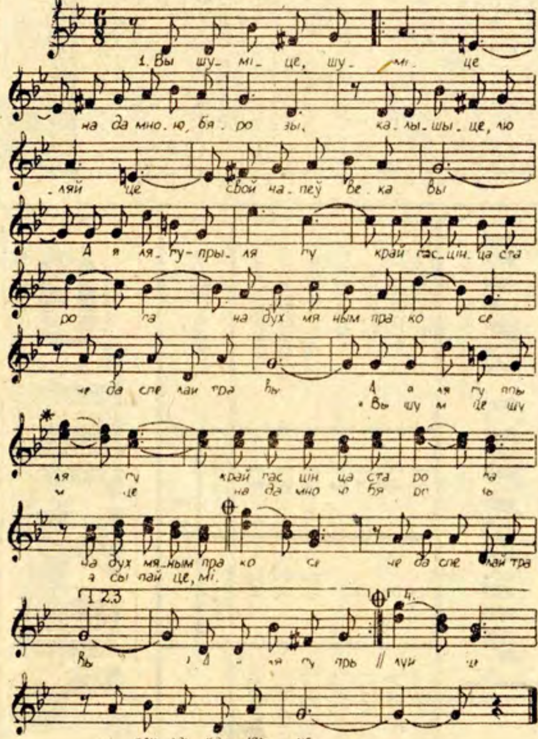
Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego oraz cały rok następny.
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.

Zam. 776/86 r. Nakład 4.700 egz. R-4

СЛУХАЕМ І СПЯВАЕМ

Па просьбе настаўнікаў пачатковай школы ў Ляшуках змяшчаем песню „Вы шуміце, бярозы". Сардэчна дзякуем Міхалу Вішанку з Мікулічаў за тое, што адгукнуўся на нашую просьбу, знайшоў і даслаў нам гэты вельмі прыгожы і папулярны твор. Песню слухайце ў суботу 10 мая ў беларускай перадачы па Беластоцкаму радыё.

У тэмпе вальса

ВЫ ШУМІЦЕ, БЯРОЗЫ

Словы Н. Гілевіча Музыка Э. Ханка

Вы шуміце, шуміце
Нада мною, бярозы,
Калышыце, люляйце
Свой напеў вякавы.
А я лягу-прылягу
Край гасцінца старога
На духмяным пракосе
Недаспелай травы.
А я лягу-прылягу
Край гасцінца старога,
Галавой на пагорак,
На высокі курган,
А стамлёныя рукі
Вольна ўшыркі раскіну,
А нагамі ў даліну —
Хай накрые туман...
Вы шуміце, шуміце
Нада мною, бярозы,
Асыпайце, мілуйце
Цiхай ласкай зямлю.
А я лягу-прылягу
Край гасцінца старога:
Я здарожыўся трохі,
Я хвілінку пасплю.
Вы шуміце, шуміце
Нада мною, бярозы,
Асыпайце, мілуйце
Цiхай ласкай зямлю!..

ЗАГНАЛІ

Толькі што Кастусь, ідучы пасля працы, павярнуў на панадворак да ўдавіцы, як, адкуль не вазьміся, — яго жонка.

— Кастусь, а зарплату сёння давалі?

— Давалі, — бы апечаны круціцца мужык.

— Дык чаго ж ты не ў тую хату нясеш?

— Глядзі! — нібы ён тут і сапраўды ўпершыню, аглядаецца Кастусь. — Хто б мог падумаць, што на працы вось так загналі.

ВЕЛЬМІ ПРОСТА

У машыне едуць двое. Раптам цераз дарогу пераходзіць стада авечак. Давялося спыніцца.

— Трыста дзевяноста пяць авечак, — кажа адзін, калі стада прайшло.

— Як гэта ты іх палічыў?

— Вельмі проста. Спярша палічыў усе ногі, а потым падзяліў на чатыры.

ДЫЯГНАЗ

Таня гуляе ў доктара. Трубкай праслухоўвае лялькy.

— І што ж у яе за хвароба? — пытаецца бабуля.

— Склероз, — сур'ёзна адказвае дзяўчынка.

Ровар у адну конскую сілу.

Упарты: з двух бед не хацеў выбраць ніводнай.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Жонка хваліцца мужу:

— Уяўляеш, сёння ў метро адразу трое хлопцаў падхапіліся і запрапанавалі мне сваё месца.

— І ты змясцілася?

*

Французы іранічна адносяцца да англійскай кухні. У адным з бараў Лондана сядзіць француз. Уваходзіць яго сябар.

— Што гэта ты п'еш — чай ці каву?

— Не ведаю, я не зразумеў, што мне сказаў афіцыянт.

*

— Падсудны, чаму вы не нанялі адваката? — пытаецца суддзя.

— Бо калі я, пан суддзя, сказаў яму, што не краў грошай, ён адмовіўся абараняць мяне.

ПІСЬМЕННІК

Прайшла ноч, ужо сонца заглядае ў акно, а Пятро Нетудыткаю ўсё яшчэ ходзіць па пакоі, мучыцца.

„І пра гэта пісаў, і такое было... — безнадзейна махнуў рукою. — Трэба нешта прыдумаць новае. А грошы ж трэба да заўтра..."

Натхненне прыйшло неспадзявана. Нетудыткаю кінуўся да пішучай машынкі. „Любыя мае! Выручайце і на гэты раз, вышліце са сваіх пенсій па тры тысячы злотых. Чакаю з нецярплівасцю. Ваш сын Пеця".

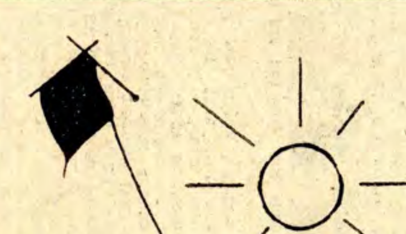
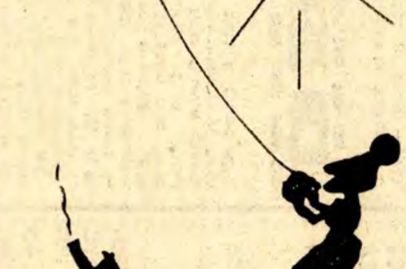
3 „Весніка Задрыпоніі"

ЯК АБЫЙСЦІ ЗАКОН

Вядомы закон бутэрброда, паводле якога бутэрброд заўсёды падае маслам уніз, аказваецца, можна лёгка абыйсці. Для гэтага дастаткова заўсёды намазваць масла з супрацьлеглага боку.

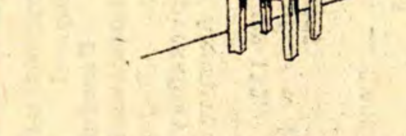
СПАРТЫЎНАЯ ХРОНІКА

Спортуправа дазволіла пераход з яслям „Зорачка" ў яслі „Піражок" майстру спорту Юліку Сідаронку ў сувязі з пераездам яго на новае месцажыхарства ў раён „Піражка".

Курёзы

СУМЯШЧАЛЬНІЦТВА

Ведамства, што наглядае ў Злучаных Штатах за дзейнасцю прыватных банкаў, вырашыла больш уважліва прыглядзецца да кіраўнічых кадраў — дырэктараў банкаў і іх намеснікаў. Бо на працягу апошніх гадоў у кожным другім банкавым банкруцтве адыграла ролю шахрайства кіраўніцтва. У 1982 годзе, напрыклад, незаконныя грашовыя камбінацыі дырэктараў нанеслі банкам у восем разоў больш шкоды, чым узломшчыкі сейфаў ды іншыя грабежнікі, — дырэктары хапанулі 400 мільёнаў долараў.

НОРМЫ

У мінулым годзе Народны сход Егіпта афіцыйным рашэннем ліквідаваў законы, якія замацоўвалі некаторыя грамадзянскія свабоды звыш традыцыйных норм шарыята. Так жанчына пазбаўлена права ўзбуджаць справу аб разводзе з мужам у выпадку, калі той без яе згоды завёў сабе другую сям'ю. Як не без іроніі разъюме англійская газета „Гардзіян", ранейшая замужняя егіпцянка часцей за ўсё толькі пасля смерці мужа выяўляла, што ў яго была і другая сям'я, або проста палюбоўніца. А зараз мужчыны могуць не ўтойваць, калі навят маюць па чатыры жонкі адразу, што дазваляецца шарыятам.

Між намі

Часам варта разабрацца: ці ўсміхаецца табе лёс, ці паказвае зубы?